

भारत सरकार
GOVERNMENT OF INDIA

राष्ट्रीय पुस्तकालय, कलकत्ता ।
NATIONAL LIBRARY, CALCUTTA.

वर्ग संख्या

Te

Class No.

330

पुस्तक संख्या

Book No.

R672

रा. पु. / N. L. 38.

V.1

H7/Dte/NI /Cal/79—2,50,000—1-3-82—GIPG.

भारत सरकार
GOVERNMENT OF INDIA
राष्ट्रीय पुस्तकालय
NATIONAL LIBRARY
कलकत्ता
CALCUTTA

अंतिम अंकित दिनांक वाले दिन यह पुस्तक पुस्तकालय से ली गई थी । दो सप्ताह से अधिक समय तक पुस्तक रखने पर प्रतिदिन 20 पैसे की दर से विलम्ब शुल्क लिया जायगा ।

This book was taken from the Library on the date last stamped. A late fee of 20 P. will be charged for each day the book is kept beyond two weeks.

THE VIJAYANA CHANDRIKA SERIES

(The Telugu Athenaeum)

EDITOR:—K. V. LAKSHMANA RAO, M. A.

1. The object of the series is to create a healthy prose literature in Telugu, consisting of books on 1. History, 2. Biography, 3. Science, and 4. Historical Romance. The series will also consist of adaptations of important English books such as Spencer's Education, Smiles' Self-Help, Character, Thrift, Blackies' Self-culture, etc.

2. As the books are intended for the education of the masses, they are issued at a cheap rate on Permanent Subscribers' System. Those who shall purchase the books already published to the value of Rs. 5 and promise to purchase those to be issued hereafter will be styled Permanent subscribers.

3. Books in this series will be sold to the public at the rate of As. 6 per 100 printed pages, exclusive of postage while Permanent Subscribers will get the same books at the rate of As. 4 per 100 pages, including postage and V. P. charges.

4. Permanent Subscribers need not pay anything in advance except an entrance fee of As. 4. In case they do not buy past books, the entrance fee shall be Re. 1.

5. The subscribers shall get the books per V. P. P. as they are published.

6. Four books covering not more than 1600 pages in all will be published every year and as such Permanent Subscribers will not have to pay more than Rs. 4 per annum.

7. The beauty of the books is enhanced by the addition of illustrations, half-tone blocks, electros and nicely designed maps, at an enormous cost. This will be supplemented by a decent calico-binding.

8. Every Subscriber shall be given a number and in all communications he is requested to quote it.

APPLY TO :—DR. A. LAKSHMI PATHI, B. A., M. B & C. M.,
MANAGER, VIJAYANA CHANDRIKA,

కట్టమంచి - రామలింగారెడ్డి, ఎం.ఎ.

THE VIJNANA CHANDRIKA SERIES

EDITED BY

K. V. LAKSHMANA RAO, M. A.

Political Economy

*With Special reference to
Indian Conditions*

First Part

BY

C. RAMALINGA REDDY, M. A. (Cantab)

Fellow of the Madras University and the author of

'Musalamma Maranam' (Poem)

in Telugu

VOL. I

Madras

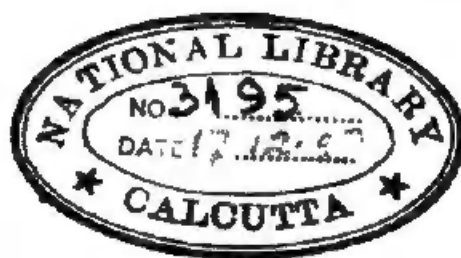
THE VIJNANA CHANDRIKA MANDALI

1913

SHELF LISTED

The
330
1 217
21

All rights reserved.

B

176

శివజ్ఞానచంద్రికా గ్రంథమాల. ౨౧

అర్థ శాస్త్రము

మొదటి భాగము.

ఇయ్యది

కట్టమంచి - రామలింగారెడ్డి చే

రచింపఁ బడినది

“కార్యగుణుల అజ్ఞానము కలకౌశల సత్త్విక
వర్తికములు బానిసాదరింతు
కల్పభాగ్యవిధులను నాచరింతు వది
“వివేక కారణము వివేకు వోలె”

(భాగవత)

సంపుటము. ౧

చెన్నపట్టణము

జ్యోతిష్కర్త ముద్రాక్షరశాలయందు

ముద్రింపఁ బడియె

౧౯౧౩

కె.వి.రావు

వీ రిక

ఈ గ్రంథములోని విశేషములు మూడు:—
మొదటిది:—

ఈ శాస్త్ర మంతయు హిందూదేశవలనకుం జేరిన విషయములతో నెక్కువ సంబంధము గలిగి యుంట, ప్రకృతము మన విద్యాశాలలలో వాడఁబడు నర్థశాస్త్ర పుస్తకము లనేకములు విదేశవర్తమానములనే నూచించునవిగా నుండఁబట్టి మనవారికి విరోధా అమెరికా మొదలగు దేశములంగూర్చి తెలిసినంత తమదేశముంగూర్చి తెలియకుండుట యెంతయఁ జింతనీయము మాత్రమేకాదు ఉత్పాతకరమును. ఎట్లన వాళ్ళాత్మ స్థులనీమలలో మేలని ప్రసిద్ధికెక్కిన న్యాయములు రాజ్య తంత్రములు ఇత్యాదులు మనకును బనికి వచ్చు వని విచారణ చేయకయే భ్రమఁబొందుదురుగాన.

“ తెలిసియుఁ

తెలియని వనుఁడెల్లుబహ్మదేవుని వశమే”

అన్నట్లు ఈ స్వల్పజ్ఞానులకుఁ గర్వమొర యని చెప్పు వచ్చును? పోనిండు! ఒక గర్వముమాత్రముతోఁ బోయిన మనకేమి కొదవ? వీరు వలదన్నను రాజకార్యములలో మంత్రాలోచన నిచ్చువారై దేశమునకుఁ గీడు చేరేని అదియే

మహాభాగ్యంబు ! చూడుడు. నిమ్మపండువంటి దేహచ్ఛాయ
గల యొకశ్రీ తన కనుగుణమైన రంగుగల యొక వలువ
ధరించి యెంతయు రమణీయముగఁ గాన్పించిన నదికారణముగ
నేలేడుపండును ధిక్కరించు మైచాయగలవనితయు నట్టి చీరయే
తనకును గావలయు నని మూర్ఖతకుం జొచ్చి దాని ధరించిన
సద్భియాకారమునకు మేలమా వికారమునకు మూలమా?
యోజాపుఁడు. నిజమైన సాదృశ్యము లేదేని సమప్రవర్తన
తగవుగాదు. కావున:—

రెండవది:—

సాశ్చాత్త్యులకు మనకును గల తారతమ్యము విశదీక
రించుట యనివార్యకృత్యమాయెను. మఱియు శాస్త్రము
యూహోపియనులే కృషిచేసిన దగుటచు, అందలి న్యాయములు
ముఖ్యముగా వారికే చెల్లువవిగను మనయందు నిర్బాధములు
గాకయు నుంటబట్టియు, వ్యతిరేకముల నిర్ణయించుట మొద
లగు శాస్త్రక్రియల సరవేర్పుటకు సయితము ఈద్వివిధ నాగ
రికతలం జూట్టి చూచుట యవశ్యకార్యము.

మూడవది:—

మనస్సు, సంఘము, తత్త్వము, మతము, అర్థము చరి
త్రము, ధర్మము, నీతి, రాజ్యపాలనము, వీనిని విచారించు
శాస్త్రము లన్నియు నుండుంటితో, బెనగొని యుండునవి
గాని భిన్నంబులుగావు. మఱి మనుష్యమహాశాస్త్రమునకు

సంగ్రహములు. అంగములకు ప్రత్యేక జీవనముంచునా? కన్ను, ముక్కు, మొగమును దేహముతోఁ గూడి యున్నదిగాని స్వస్వానుగూణగుణకృత్యములతోడ సమన్వయముఁ జాలవు. దేహపరిశీలన మేమాత్రముఁ జేయక సేత్రస్వభావమును గనుఁగొనవలయు నన్న సాధ్యముగాదా? ఇక దేహపరిశీలన మన్న నేమి? సర్వాంగ సముదయ పరిశీలనమే కదా! కాళ్ళలో నేదైన నొక యంగముయొక్క తత్త్వము నిరూపించఁజూచినను, దానికి తదితరంగములతోఁగల సంబంధముల గమనించినదిగాని కాదు. ఈ యుపమానముచే పరిస్ఫుటమైన సంగతి యే దనఁగా:—

అర్థశాస్త్రము అంగమునంటి దగుట సాధుహాససాది శాస్త్రములతోఁ గలసివచ్చు వివరించినదిగాని దాని లక్షణములు సంపూర్ణస్పష్టములు గావు.

అయిన నొకకట్టము. ఒక్కశాస్త్రమునే సాధింపవలయు నన్న నొకజన్మము చాలకయుండఁగా, ఎనిమిదిఁబది శాస్త్రములం దాఁరి తేరినదిగాని యాసముదాయమందలి యే శాస్త్రముయొక్కయు స్వరూపము గోచరింప దన్న, సంతతి తపశ్శక్తి యీ యల్పాయుష్కులగు కలికాలజనములకు సంపాదించ సాధ్యమా? దీనికి సమాధానము:—

వైద్యులలో కంటివైద్యమనం బ్రగల్భమైనవా రున్నారు గారా? ఏరుదేహము సంతయు నెఱింగి తద్వికీర్ణయందుం

గుకలులై యును. నేత్రసంస్కారమునం దత్యంత పరిశ్రమచేసి
యందు నిరర్థకసామర్థ్యమై పారంగతుల్యమవచ్చు. కీర్తిం
గడించినవారగుట నేత్రవైద్యులని చిరును వహించిరిగాని,
నేత్రవైద్యులన్నంతమాత్రమున నేత్రములందప్ప నింకెవ్వయు
నెఱుంగని వారనుట కేవలము తప్పు. అట్లే మనుష్యమణి,
శాస్త్రములం గూర్చియు, కాలము, బుద్ధిబలము, అభ్యాస
శక్తి, గుణ విశిష్టములుగాన మనుష్యశాస్త్రసవిత్రి యందెల్ల
సమానమును అసమానమును అగు పొందితిని సంపాదించుట
యమానుషసాధ్యంబు. అయినను అన్నిటియందును ముఖ్యో
త్తముల నైనఁ గొంతినఱకు నెఱుంగమేని ఏధాగమునందును
సిద్ధిపడయుట దుస్సరము.

ఈ ముఖ్యోత్తముల నైరోపాలోని విద్యార్థి బాహుళ్య
మించుమించెడింగియే యుండునుగాన వానిని ప్రతిగ్రంథము
నందును తేర్చి వచ్చుటివారి కనావశ్యకమును అపభ్రావ్యమును.
మఱగో నట్లు చేర్చుటనీ యుక్తముగా దని నా యభిప్రాయము.
ఏలన, మనవారికి మనుజులయు, మనుజుల సంఘంబునఁబడు
జాత్యావలయు లక్షణములు, గుణములు, చర్యలు, పీనిం
గూర్చిన శాస్త్రములు పరస్పరభిన్నములు గాననుట కలలో
నైన ప్రత్యక్షముగాని గుప్తవస్త్రపు. కావున నిచ్చట నీశాస్త్ర
ముల ధైర్యముగావు ప్రశంసలను లుప్తము చేయుగాదు.
మఱి చేయరాదును. ఎందుకన్న ఈ యజ్ఞాన మనేకానర్థము

లకు హేతువు. దేశభక్తి లేక మూఢభక్తి అగుట, వర్ణాది
దురాచారములు, మొదలైన కాలసర్పములం నోలిన నష్టకార
హేతువులకుఁ బుట్టవగటిది. మతములు, ధర్మములు, దేవదత్త
ము లనుట యీ దేశములో దట్టముగ నిండియుండు మ్రోఁతఁ
లనున్నియు నుదరదత్తములే యనుట నివేదించఁదగిన యాధు
నిక సిద్ధాంతములలో నొకటి. అట్లుగుట నియ్యది యవధానశాస్త్రం
బుగా, గొందఱికిం దోచుఁగూఁబోలు.

నేను చార్మితము, తత్త్వశాస్త్రము, ఈ రెంటియందుఁ
గొంతకుఁ గొంత శిక్షనంది యున్నాఁడను. చార్మితమునకు
సంబంధించివః—దేశచరిత్రములు, రాజ్యాంగ నిర్మాణము,
రాజనీతి, అర్థశాస్త్రము ఇత్యాదులు. తత్త్వమునకుఁ జేరిన
యవిః—తిర్కము, (లాజిక్), నీతి, మనశ్శాస్త్రము, సంఘ
శాస్త్రము, సదనద్విచారము ఇత్యాదులు. వీనియందెక్కువ
నాకుఁ దెలియదు. కాని సామాన్యములైన ముఖ్యాంశముల
నినుమొలనేర్చితి. కావుననే ప్రకృతము మనుష్య సంబంధి
శాస్త్రముల యన్వేషణ నూచనగాఁజేలుప నుద్యమించి
యుండుట. ఆయుద్యమము కొనసాగెనో లేదో నిర్ణయించు
భారము మీయది. ఆమూల్యార్థంబుగ వ్యాఖ్యానంబొనరింపఁ
జాలితి నను నహంభావము గొన్న వాఁడఁగానని నావిన్నపము.
సంఘముశాస్త్రాది తత్త్వములు వానన యేమాత్రమును లేని

వాడు చరిత్రశాస్త్రములను పయితము చక్కగా గ్రహించు జాలడనుట నిక్కువము.

ఏదైన నొకభాగము నెఱుంగంగోరిన నయ్యది వేనియందుఁ జేరియున్నదో వానిని గూర్చియు విచారణ శుద్ధముగఁ జేయు కుండుటకుఁగాదు. అయినను అన్నింటియందును సదృశ్యజ్ఞానము వడయజూచుట విచ్ఛిలించు గావున శాస్త్రములు స్వభావమున భిన్నములు గాకయున్నను భిన్నము లని భావించి కొన్నిటిలో సాధారణమైన జ్ఞానమును, మనకు నభిరుచి గల యొకటి రెంటి నగాధమైన ప్రజ్ఞయు గడింపనెత్తించుట కర్తవ్యము. శాస్త్రములు ప్రత్యేకములు చేయబడుటకు మనుష్యుల యల్పకాలజీవిత్యమును, బలహీనతయును, గారణములు. సర్వశక్తి సమేతులమైయున్న మనమందఱును సర్వజ్ఞులైననభిగమతులమైయే యుందుము. అప్పుడు సామాన్యజ్ఞానము సర్వజ్ఞానము అను భేదమే లేకపోవును. కాబట్టి మనుష్య శాస్త్రములు మనసాలభ్యమునకై స్వగూఢమున ప్రత్యేకితములు గాని స్వభావముచే ప్రత్యేకితములు గావనుట గ్రాహ్యంబు. పస్తుభేదము లేదు. మూర్తిభేదమును మాత్రము కల్పించుకొంటిమి.

ఈయొక్కమును శక్తికొలఁదిఁ బ్రకటించి యున్నాను. సమగ్రముగఁ బ్రకటింప లేదనుట నేనియెఱుంగుదు. ఈచిల్లర బల్లర బేరము మూకెందువ కందులేనో ! ఏయో యీవిషయముల

నిదివఱకుఁ బ్రవేశము లేనివారి కది కొంతమాత్రమైన నబ్బే నేని, ఇతఁడుండు వ్రాయు శాస్త్రకారులు దీని నాభారముగా గొని రెండువిధముల మనకు మేలుపేతు రను నాన గొని యున్నాఁడ. ఏమన ఒకటి ఈశాస్త్రములయొక్క సమన్వయము నిలు. నిదర్శనవ్యాఖ్యానములతోఁ జూచి అప్రతిహతముగఁ బ్రకటించుట. రెండవది ఎఱును సామాన్యాంశములఁ గొంత వఱకును మనచదువరు లేజేగి యున్నారని యావిషయము పొంతఁబోక విరోధాలోని సిద్ధాంతములట్లు తమతమ ప్రత్యేకశాస్త్రములయందే శ్రద్ధగొని నమగ్రకృషి చేయుట. మద్విరచితం బగు నీశాస్త్రము మనకు సూతనముగాన తదితరశాస్త్రముల నోడి పాత్ర గలవనున్న నర్థము లేట తెల్లంబుగాదు. ఇయ్యది యిష్టునాతత్వ ముంజిలితో బాలబోధ వంటిది గాని ప్రాథ గ్రంథంబు గాదు.

ఈశాస్త్రమును సంఘాదిశాస్త్రసంబంధిగా విమర్శించుటలో మార్గవర్ధకులును గురుప్రాయులు నైనవారు “జాన్ స్టూవర్టు మిల్లు” అను కీర్తి శేషులైన మహానియ విద్వాంసులు. ఇంత చాలును. ఇతఁడను జదివిన గ్రంథముల తత్కర్తల నామముల నన్నింటి నిట పొందింపనేరకే అభియోగ యర్థముగాని యుపనిషత్తులుగా మనవారి చెవులలో శబ్దించుంగదా! అందును నీగ్రంథము ముఖ్యముగా వింగ్లీషు రాని వారి కొఱకు వ్రాయఁబడినది. నోటికివందని చెవికిదాఁకని కేయింబ్రయోగించి

వారిని భయపఱుచుటకు నాశిష్టము లేదు. ఇండ్లిను తిరి
యని పోకిని లఘువుగ గ్రాహ్యముగు పట్లు నాచే"నై సంత
చేసితి. ఇంకను దుర్గమములగు ప్రదేశములున్న నిశముందు
తరుణమజ్ఞేనేని వానిని చదరముసేయుటకు విధేయుడనై
యున్నాడను.

ఈపుస్తకములోని పటములు గణితశాస్త్రానుసారముగ
దీర్పఁబడినవి కావు. శాస్త్రసమ్మతములు సామాన్యజన వేద్య
ములు గాకుండు నను శంకఁజేసియు, వాయొక్క రచితములు
అశాస్త్రీయములైనను విషయనైశద్యమునకు ననుకూలము
లని నాకుం దోచినందునను, వాని నిట బొందింప నుత్సహించి
తినేకాని, సాహసము పర్యవిధముల మందిదని కాదు.

ఈకృతిని రచింపవలయునను ఉద్దేశనూత్ర మున్నకాల
ములో మనుస్కృతి, కామందకి, చాణక్యార్థశాస్త్రము, విజ్ఞా
నేశ్వరీయము మున్నగుగ్రంథములఁ జదివితఁగాని వానివలన
నాకుఁగలిగిన లాభ మత్యల్పము. అయినను భాషానైశద్య
మును పరిభాషానూచక సందర్భములును లభింపక పోలేదు.
గాన వానికై వినియోగింపఁబడిన శ్రమ మొత్తముమీఁద
సార్థకమే.

మన ధర్మశాస్త్రములలో ధర్మమెంత నున్నయో యర్థ
శాస్త్రములలో నర్థతత్త్వ విచారణ యంత నున్న యనిన
పాపమెవరికిని రాజోమ! అయిన నర్థతత్త్వవిచారణ లేకున్న

ను, పూర్వకాలమున హిందూదేశమున ప్రబలియుండిన వర్తకములు, శిల్పములు, వ్యావహారికశాస్త్రములు, రాజులు ప్రజలతోను గొట్టి ద్రవ్యముల దోచుకొను పద్ధతులు, వీనిగ గూర్చిన యుపన్యాసము లెన్నియోకలపు గాన నవి మనవారు తప్పక చదువవలసినవి. ఇతముందు ప్రచురింపఁబడు సంపుటములలో నీసంగతు లనేకములు వొందింతు నని లోచెడిది

ఈగ్రంథమెన్ని సంపుటములలో నెన్నఁగు ముగియునున్నదో యీశ్వరునకీ యెఱుక ! విషయమెన్ని విధములఁ బెఱుగునో యన్ని విధములఁ దుదదాఁకు వలకును విచారమును జూనిచ్చుట నామతము. కావున నేనెంతవ్రాయుచున్నో యేమి వ్రాయుచున్నో మూడుగాఁ దెల్పుమన్న మూగవేషము దాల్పవలసినదే. ఇట్లు గుటఁ మీఁమొక్కక్షమాపణ మిక్కిలి విధేయతమై నాశించువాడఁ. వేసువాడఁ నమ్మి నిరీక్షించువాడఁ.

ఈగ్రంథరచనకు నన్నుం బ్రేరేపించుటయు కాదు నిగ్గుండ్లముంగూడఁ జేసినవారగుట విజ్ఞానచంద్రికామండలీకార్య నిర్వాహకులు నాకు నెంతయు మానసియులు.

ఉ. శ్రీమ దనంత కృష్ణులు, విశేషగుణాధున్లు, సంస్కృతాంధ్ర భాషామహానీయు విద్యుల వికారద భావులు నామఁ దోమ గాఁ
ప్రేమతాత గారవంబుపెండ్లు పెక్కువిధంబుల నిల్చి నేయు శే
నోమితిఁ గాక తేని యెడ వోర్వంగ శేయ్యె కార్య భారముకా-

అంకితము

ఆత్మగతము

౧. అస్మత్ప్రియసఖి—

• సన్నేర ముఖేందు లింబ సమస్తశ్చ తో
భస్మిత కోకాంధ తమస,
విస్మయ గుణధామ, మనసు నిడబాసె యెపుడునా?

పీ. తనకీర్తి భూ నభోంతగముల నిరసించి

నిజునవృత్తై తన్ను చేరికొలువఁ
దన భావశాస్త్రభల్ భునవిధిగర్జించి
కలికిచూడ్యుల మెఱుంగులుగఁ బల్వఁ
దనమనోహారచంద్రశోర్నలకుఁబోక
నడకలసాగములోనడఁగియాడఁ
దనమూర్తవము చిగుళ్ళనిబువ్వలనుత్రోచి
పలుకులతీపిలోఁగలసి మెలయు

నాత్మజేహమ్మనకు నేహమాత్మ కమరి
నట్లు, ముగుణము లవతార మురిసట్లు
భాసురాకార మందరవర్త నముల
గనుల మనసును జొక్కించు కాంతఁ దలఁకు.

పీ. నిండు హృదయంబుతో నహోద్దండ వృత్తిఁ
గాంక్షి చేసిని యని పండు గాక పోయెఁ;
గాల నూకృష్ట ద్రుంచె; నింకం ద్వలను ■
రాక కాలంబుఁ ద్రుంచిన, నదియె ముఖము.

సీ॥ కనులు మాయవంతం గలలును, గలలలో

భవ దురార మూర్తి వచ్చి నిలంచు;
గమలు దీర్ఘ నిద్ర గల్పంగం బడిన ని
ష్ఠ సరళముఁ కాడ నానె చెవును.

కా॥ పోయెన్ గాలము; ప్రాయమున్ గడిచె; నింపు బెంపులున్ ద్రుంగె; మి
థ్యాదుర్నంబులెకాని మన్మథమునం దత్యంతమాః మక్కువన్
తాయంజాలక నిర్వియన్న రమి సాఫల్యక్రమం జెందలే,
దాయువృద్ధి యొకేల నాకు; జనరాదావేగ నాప్రాణమా.

కా॥ చానా! విన్నుదలంచి సంతతమునే సంతాపముం జెంది, మ
త్స్యిణంబైన నోసంగినీకు కుభిమలో భద్రంబుచేకూర్చి, నా
నా నవోక్తరు చిలస సంచయములన్ రాగంబునందేల్చి నెరి
తో నాకుండెను; కాలసంఘటన మయ్యో! యిట్లు లాయెంగదే.

చ॥ ఇదెవొక జన్మముం దయిన నీశ్వరు సత్కృపచే భవద్దూ
ప్రదటనమాన భౌమర కుభియం బదంబును జెందు దక్షు; నీ
యకుటిలవృత్తికిం దగిన యార్యులు మిత్రులు బంధురౌదు, నీ
సకలముమెచ్చ కాశ్వర యశమ్ము భరింతు వలంచుఁ గోరెదజా.

క॥ మృదుమధుర పదఫలాస్వద
సజాదాన వవసుమ మాక్రమిస్తను, దర కా
రద చంద్రికా సమాన వి
శద దరహా సామలార్యచరిత, ముఖరుసే.

సీ॥ శ్రేత మర విష్ణు జేయు స్వన్నిరసహజ
చేష్టితమునకుఁ గోపంబు సిగ్గు వగవుఁ
తెరయ, సౌగభోచ్చాస్వసంబు నరహాముఖము
మంచు కన్నీర్మునై తలనంచి నిలుచు
కనుల జెంకటియ నీడు ముగ్ధతక్కుసాటి.

శీ॥ మోక్షగుడిగల సరిగల మోక్షయోగముగల

చో॥ యొడలంగప్పుగఁ గురుల్ జీరువార
భవననివాసముల్ కంకణ క్షౌణములభగ
నలరియాకాశలక్ష్మి నీ జ్ఞాదులుతువ
నీవివిధ విలాసంబుల నెలపజేర్చు.

మీ॥ కల్లోలమాలికా కరములనీచుచు

నెలుగెత్తి వీరిచెడు జలధిమండి
నిండారనెఱపిన పండువెన్నెలదాగి
నవ్వుదునాతోడ నభయముండి
గుసగుసల్ విోవుదు కొర్కిమై కురళికి
తలమంద మూయతాకుల చుండి

తే॥ నెలదావుల జారగుబువుల మీ

మాకులుర్లఁ జూచె దవనిసుండి
ఘటఘటాగపరాజి ప్రహృతిముగాఁగ
ననుచితము నేడకు గోపించు వన్నిమండి
పకలభూత మయాకాగ పారమహిమ
మీవు లేకయు నాకు మన్నాచెప్పుదు.

అర్థశాస్త్ర ప్రశంస

మ॥ అనుభావ్యమున దర్శయింపఁగల, మహా హంకార శైలిప్రదా
రణ విద్యావిభవము, మూలమతశాస్త్రధ్వంస సంచారభీ
షణ, మింద్యాజ్ఞ సంతతాభ్యుదయ విజ్ఞాన ప్రచండోదయంబు,
బుద్ధిశాస్త్ర ప్రతిభావిలాస, మతివేద్యం బాధ్యసంఘంబులకా.

కా॥ సద్వంద్యుంబు, సమస్తరాజ్యవిమత స్ఫిరప్రభావంబు, ■
ద్వద్వర్తమాన్యక, ముద్ధరశ్శీలి కౌశాప్రవీణ్యతాఖండ సం
పద్యవం, బుద్ధిశాస్త్ర భారతహిత ప్రారంభ మీ శాస్త్ర; నూ
యద్యేగాతులైన పశంప జనితోద్యోగోద్రులం జేయవే.

విషయ సూచిక

వాంఛా కాండము

మొదటి ప్రకరణము

విషయము.	పుట
అర్థాభ్యుదయమునకు భర్తృప్రపత్న అధారము.	...

రెండవ ప్రకరణము

కాంధలు శ్రుతోమృద్ధికః శారణములు కావున ననుగ్రహింపఁదగినది.	...
---	-----

మూడవ ప్రకరణము.

అర్థలక్షణము
-------------	-----	-----	-----	-----

నాల్గవ ప్రకరణము

మూల్య లక్షణము

విలువకును, వెలకునుగల సామ్యము.
మూల్యము ఏకవస్తు గర్భితముగాదు.
మూల్యము - ప్రయోజనము - కాకి నీనియందలి అనునోన్మత్తకములు
మూల్యవిషయమైన విస్తారవ్యాఖ్యానము.
కాంధలు అంక్షములకు మండు పరస్పరత
కాకి, ప్రయోజనము, మూల్యము శ్రమ ఇవి పరస్పరకేయములు
అర్థకాశ్చయమునాని ముఖ్యభాగములు.

అయిదవ ప్రకరణము

పాంథలకున్న యల్పములకును మండు

పంబంధములు

పాంథల ప్రయత్నముల యాద్యములు	౭౧
రాశి - మనులే - కృత్తి	౭౨

ఆటవ ప్రకరణము

గిరాశి యతిశయించెనుట కర్థము	౮౩
గిరాశి ధోలకునుండు పాద్యము	౮౪

ఏడవ ప్రకరణము

పాంథలయొక్క అనఁగా గిరాశియొక్క హెచ్చుతక్కు జాబులు	౮౬
---	-----	-----	----

ఎనిమిదవ ప్రకరణము

కాలద్యభావము	౯౨
అర్థిక న్యాయముల ద్యభావము	౯౩

తొమ్మిదవ ప్రకరణము

మూల్యము - ప్రయోజనము	౧౦౪
వినియోజకత్వము	౧౦౫
అవరణ మూలకస్థితి	౧౦౬
అవరణము	౧౦౭
అవరణకాదులు	౧౦౮
ప్రయోజనమును భరించే గొలఁచుట కన్యకలముగను సత్కర్మముగను	౧౦౯
నేయే హేతువులు	౧౧౦

పదియవ ప్రకరణము

ఉత్పత్తికాండము : ప్రకృతి

ఉత్పత్తికి మూలాధారములు	౧౧౪
పైస్థితస్వభావములు	౧౧౬
శీతోష్ణస్థితి	౧౧౬
ప్రకృతులు పారాపారము లని ఇంది విధములు	౧౧౮
గమలు	౧౧౮
అదృశ్యులు	౧౨౦
కొందలు	౧౨౨
సమద్రములు	౧౨౩
అధికసమహీనవృద్ధి న్యాయములు	౧౨౪
ఈ న్యాయముల కింకొక నిర్వచనము	౧౨౮
హీనవృద్ధి న్యాయముయొక్క ప్రభావము	౧౩౦
హీనవృద్ధికిఁ బ్రతికూలములైన హేతువులు	౧౩౦
మాంసభక్షకము	౧౩౧
ప్రజావృద్ధి	౧౪౦
అధికవృద్ధి న్యాయము	౧౪౨
గంకేతనామములు	౧౪౪

ఏడు నెకండవ ప్రకరణము

శ్రమపద్ధు

పురుషకారము	౧౪౬
పురుషకారము హీనమేగా నెంచుట తగదు	౧౪౭
సంభవమత సామవోద్ధీకృతము	౧౪౮
శ్రమ యర్హముల సమకూర్పునిధులు	౧౪౯

ప్రత్యక్షమోక్షఫలంబులు	౧౫౦
కాల్పప్రభావము	౧౫౦
దీర్ఘదర్శిత్యము దమము దైర్ఘ్యము అర్థార్థసకారణంబులు	౧౬౦
మూలధనము...	౧౬౦
దీర్ఘదర్శిత్యము నాగరికతల లక్షణము	౧౬౦
సాగ్ధ్యనిరర్థకక్రమణు	౧౬౦
వినియోగమునకు నకులరమైన క్రియలన్నియు సాగ్ధ్యములే	౧౬౦
సాగ్ధ్యదేశాగ్ధ్యక్రియలు	౧౬౦
ఉండునట్టి	౧౬౦

పరిచయము ప్రకరణము
మూలధనము, అనగా, పుంజీ

నిర్వచనము	౧౬౦
మూలధనోత్పత్తి	౧౬౦
మూలాధ్యపీఠికా హేతువులైన ధర్మగుణంబులు...	౧౬౦
మూలధన ప్రవృత్తి	౧౬౦
కాల్పప్రభావ విచారణము	౧౬౦
మూలధనము మూలధనలక్షణము నుద్దీపింపజేయు	౧౬౦
చలాచల మూలధనములు	౧౬౦
అచలమూలధనము	౧౬౦
భూమి సేవాశ్రమ మూలధన మన నగును	౧౬౦
అధికపానము	౧౬౦

పదుమూడవ ప్రకరణము.

అర్థిక యుగములు

వ్యూహయోగము	౧౬౦
పాశుపత్యయోగము	౧౬౦

వ్యవసాయ మహాయుగము	౧౫౫
పరివర్తన కాలయుగము	౨౦౦
ఆధునిక నీతులు	౨౦౩
ప్రకృతి నిష్పత్తి మార్గములు	౨౦౪
మతములకు వార్షిక కర్మలూ దృష్టిములు	౨౦౬
యుగక్రిమి మనఃగా నేమి?	౨౧౩

పదునాల్గవ ప్రకరణము
సమర్థత సత్యము, సత్యము మార్గములు

ప్రకృతి	౨౧౮
గణాలు	౨౨౩
మూలధనము	౨౨౪
యూనైటెడ్ కింగ్డమ్ ప్రయోజనములు	౨౨౬

పదునైదవ ప్రకరణము

యంత్రకళలు	౨౩౪
మనదేశములోని యంత్రకళల ప్రకృతి	౨౩౬
యంత్రరూపమైన మూలధన ప్రకృతి, దెబ్బలు పంగతులు	౨౩౮
జనపాత (జాట్) యంత్రములు	౨౪౦
వాణిజ్యములు	౨౪౧
యంత్రకళలవలన ప్రజలకు కలుగే కష్టము	౨౪౩
వృద్ధియొక్క అవకాశము	౨౪౬
యంత్రములకు బ్రతుకను తెలియజేయు	౨౪౯
పాశ్చాత్యభావము	౨౫౩
యంత్రకళలపై నీతిగాండ్రవ తటస్థము ముఖ్యములు	౨౫౬

ఈ దర్శన సృష్టవన లభన నిమయములు	• ౨౬౭
శ్రుత్యవనోపకరణములు	' ౨౬౮
సంకేతనామములు	౨౭౦

పదునాఱవ ప్రకరణము
శర్మకరుల శక్తియుక్తులు

పారంపర్యప్రాప్తమగు శరీరబలము	౨౭౩
జపానీయుల విబ్బంధము	౨౭౪
జాతిగుణములు	౨౭౮
శర్మకర్మవిచారణ	౨౭౯
మనకార్యములు మనలసేగాక సంఘములరూప జేందుననుటవ్యాయము	౨౮౨
ధర్మమునకు వాక్రయసంఘము	౨౮౭
హిందూజాతియొక్క శీలతత్వగూర్ణములు	౨౮౮
పూర్వార్థములు	౩౨౩
ఆవేశన విబంధనలు	౩౨౬

ఉ పా ధ్య త ము

ప్ర వేశ క ము

అర్థశాస్త్రము పాశ్చాత్యదేశముల యందును క్రొత్తదిగ నెన్నఁ బడఁచుచున్నది. అట్లుగుట దీనిని గఱచించి వ్రాయుటయని న మాచడకరలకు భూత్తిగా దూర మగువిషయమును ప్రవర్తించుట యగును. కాని ఈశాస్త్రసాహిత్యము లేక ప్రస్తుతకాలమున వాగరిక దేశముయొక్క జీవయాత్ర దుర్భటము. కాలమును స్థలమును అదృశ్యవిధమున లోబఱచుకొన గలంగు రై లుమార్గములును, మహానావలును, టెలిగ్రాఫు, టెలిఫోను మున్నగు వార్తాసహ యంత్రములును ఇంకనే రానున్న విమానబాలమును అన్నియును జేరి లోకము నంతటిని ఒక్క యింటికథె నొకర్పియున్నవి. అన్నకస్త్రాదలు సమృద్ధిగ సుమారుకొని వన్నికలిగి జీవింపవలె నని ఎల్లజాతులవానికిని అశివోదనునది. “అదేశము అర్థ నంతమై స్థంపద్యుక్తమై నెగడుచున్నదే! మనదేశమేల ఇట్లు నలనంత లందు చుండవలెను? పాధ్యమైవో ఈదుస్థిలిని దొలగించుకొందము” అను తీర్మానము కొంచెము వెనుకఁబడిఁగూండు ప్రతిదేశముయొక్క పుత్రుల ఎడను కాన కన్పించును. ఈతీర్మానము సఫలీకృతము చేసికొనుటకును సావాదేశములయొక్కోకారకవ్యంబు వెలుంగుటకును మన మభివృద్ధి నొందుటకును అర్థశాస్త్రజ్ఞున మనసగము.

గ్రంథ క ర్త

అట్లుగుట నేమిదర్థ శాస్త్రమును మాయుండలి! వ్రాసి యున్నట్లు కంగీకరించి క్రమపది మనదేశముయొక్క ఉపయోగమునకయి స్వతంత్రగ్రంథమును

లేచింది యిచ్చినందులకు మ॥ బా॥ రా॥ కట్టమంది రామలింగారెడ్డిగారిని అభి
 శంసించు చున్నారము. బుగ్గింటిగిరి బ్రాహ్మణులకు జంబేతులో కిరి
 గుంటింది నేను సాక్షులకు పెంచిచెప్పవలసరేలేదు. వీరు మానసిక సాం
 ఘికకాస్త్రములయందు ఈశ్వరుని గాక ఇగ్నాండునందును పుష్టిచేసి
 క్షానము సంపాదించి బహుసమర్థులయి విరదము అందినవారు. ఇంక వీరిభాషా
 పాండిత్యమును ఆరామాద్యము. వీరు తెలుగునను నుత్తమపండితులలో ముత్తము
 లుగ నుత్తీర్ణులైన చెప్పి విగమించినం జాలును.

అర్థకాస్త్రభాగములు

లోకములోని సంపత్తంతయు అర్థమే. అర్థకాస్త్రమనునది లోకము
 లో సంపత్తి ఎట్లుపుట్టునో ఎవరెవరు ఎక్కెట్లు జూనిన అనుభవంతో అట్టి
 అనుభవమునకు సాధనములేవియో విశదముగా వివరించును. ఈ విషయములను
 బట్టియే అర్థకాస్త్రమన మాఖ్యభాగము లేర్పడియున్నది. ఉత్పత్తి కాండ
 మనునది సంపదయొక్క పుట్టుకనుగూర్చి చర్చించును. విభజనకాండము
 ■ పుట్టిన సంపద ఎవరిని ఎంతవఱకు చెందునో విశదపఱచును. విభజన
 కాండము సంపత్తును ఒకరినుండి ఒకరికి మార్చునట్టి సాధనములను గుఱించి
 బోధించును. ఉపభోగకాండము సంపత్తు అలే అర్థము ఎట్లు వినియోగ
 పడనో తెలియజేయును.

అర్థము

అర్థమునకు కొన్ని గుణములంకలవు. ఉపయోగకరములును, పరిమిత
 ములును, మార్పుకొనబడఁగలవియు నగు వస్తువులు అర్థము. ఉ. భోజన
 పదార్థములు, ఇండ్లు, బండ్లు, వస్త్రములు మొ. ఈగూములలో ఏదిలేకున్నను
 అది అర్థముకాదు. ఉ. గాలి పరిమితము కానందునట్లను, ధూళి ఉపయోగము
 కానందునట్లను గుడ్డి మార్పుకొంటును కానందునట్లను అర్థములు కావు.

అర్థమును ఉత్పత్తి చేసికొనుట అనగా మనుష్యుని కి కావలసిన
 సామగ్రిలను చేయుట. అతని ఆకలి బలవంతములు. కావున చేయఁబడవలసిన
 సామగ్రిల సంఖ్యయు అనంతము.

శ్రమవిభాగము

ఒక్కొక్కరికి కొరవలయు చేసికొనుటయు, ఇద్దరి శ్రమకొనుటయు, పాగు చేసికొనుటయు కష్టములు నేసికొనుటయు ఇట్లు గట్టుకొనుటయు పొసగదు. ఒక్కొక్కరి డొక్కొక్క సాయుగ్ని అది పూర్తిచేయలేకన్న అందులో జోక భాగమును చేసి అది కావలసిన వారనేవలకు దాని వందించి వారినుండి తనకుఁ గావలసిన ఇతర సాయుగ్గులను సంపాదించు చున్నాఁడు. ఇట్లు శ్రమవిభాగము ఏర్పడుచున్నది. శ్రమవిభాగములకు అభ్యాస పెక్కువయి చాతుర్యాభివృద్ధి యగుచున్నది. ఒక పనిమండి నుఱియొక పనికి ఒక్కడే కర్మకరుఁడు మారవలసిన పని లేవందున కాల్వవ్వమును కట్టవ్వమును దెప్పటచే గాక పనులు కర్తవ్యముగను నగును. శ్రమవిభాగము కాను కాను ఇప్పటి పాశ్చాత్య కర్మకాలయందునకలె ఒక్కన క్తువు రెయ్యరగుట యనిన వేవేలు కొటానుకొటలు కయ్యరగుట యగును. ఇంతేకాక శ్రమవిభాగముచే ఎకరికే క్తికి రసిన పని వారికి అలవడి సంఘభావము కుమరుచున్నది.

అగ్రకాస్త్రమున పాత్రలు

ఈ శ్రమవిభాగములవలన సభ్యులును ఇటీవలి అగ్రకాస్త్రమును ఏర్పడినవని చెప్పవచ్చును. ఒక గుండుగూది మొగను లేని జీవితకాల మంతయు తట్టియుచుచుండు కర్మకరుఁడును, ఇట్టి కర్మకరులను పదివేలమందిని చేర్చి పని తీసికొని లాభము సంపాదించుచుండు కర్తయు, పని జరుగుచుండునపుడు ఇందఱును పోషించుటకు ఇతనికి కావలసిన మూలధనమును నేకరించి పెట్టుకొని యుండు సామాంకారియు అథవా బ్యాంకులును, అందఱును అన్నము పెట్టు ప్రకృతి కేష్టలును అనగా భూమి యున్న గునదియును, సాయుగ్గు నిక్కడనుండి యక్కడికి నూర్చుచు కావలసినవారికి కావలసినది అందఁడేయు కర్తకులును బ్యాపార సంఘములును, భూమిని ప్రజలు ఒక్కటిగఁ జేర్చి కలహము లేకుండ దీర్చి వీరిలో వ్యవహారములకు వలసిన వినియము సాధన మగు అనగా సాయుగ్గులు గులభముగా నూర్చుకొనుటకు సాధనమగు వాతములును నియమించి చెలగు ప్రభుత్వములయు అగ్రకాస్త్రమునందు పాత్రములు.

సిద్ధాంతములు

ఈశాక్షరములకు గల పరస్పర సంబంధములను ప్రవర్తించుటయే అగ్ర శాస్త్రపుఁ బని. వీనిలో ముఖ్యము మనస్సుగల వహదేగుటవలనను మనస్సు యొక్క కర్తవ్యము ఇదమిద్దమని ఎవ్వడును నిర్ణయించ రానందునను ఈశాక్షర శాస్త్ర సిద్ధాంతములలో నొన్ని అయాపందగ్ధములను బట్టి నిర్ణయించుకొన వలసినవి యుండును.

ఉత్పత్తి

బ్రహ్మ సృష్టించునట్లు మనము క్రొత్త సామగ్రులను సృజించుట లేదు. మనలేయనదెల్లయు, ఏమన ప్రకృతిలోనుండు నస్తువులను నొని స్థలరూప ములను మాట్టి సామగ్రు లొనర్చుకొందుము. ఉ. విత్తలను, ఎరువును, వీటిని చేర్చి వరిని కుంజించుము. ప్రతిని పనిచేసి వస్త్రములాగ మార్పుకొనె జము. ఇట్లుగుట ఉత్పత్తికి మూలాధారములు మనము చేయుపని, ప్రకృతి అనగా భూమి యెదలుగాగల సృభావశీర్ష నిర్మాణములు. అయిన మనము పని చేయవలయు ననిన ఇచ్చమాత్రమున పని గాదు. మనకు తదగ్ర మయి పెట్టుబడి భోజనాదుల రూపమునను కర్మాగారాదుల రూపమునను అవసరము. ఈ పెట్టుబడినే అగ్ర శాస్త్రమున మూలధనము, పురిచి అను నాదు ములచే వ్యవహరింతుము. అప్పటికప్పుడు వ్యయమయిపోవు భోజనాదులనంటి మూలధనము చలము, కర్మాగారములవలె బహుకాల ముపయోగపడు మూల ధనము స్థిరము అనబడుచున్నవి. మూలధనము మొదట ఎట్లు ఏర్పడె నను టను గూతించి మనము తర్కాంత నిట నకుపరము లేదు. కాని ఒక్క దిగుడుము మార్గము చెప్పవగు. మూలధనమును బుద్ధియు, రెండును చేరి అగ్ర కలాశము నందలి అతికఠినావస్థల నన్నిటిని బుట్టించినవి.

. విధజనము - ఉపభోగము

ఉత్పత్తికి మూలాధారములను ప్రకృతి, పని¹, మూలధనము ఇవి మాఁ టికిని ఉత్పత్తియందు భాగము కలదని చేరి చెప్పవనిలేదు.

1. వీనిన అగ్ర శాస్త్రమున 'క్రయ'యందుము.

దేశమును ఉత్పాదకములనుండి రక్షించియు ఇతరవిధములను ఉత్పత్తుల
పృష్టికి నోడ్చుదుమందు ప్రభుత్వములకును ఉత్పత్తియందుభాగముకలదు.
ప్రకృతిశ్రమ, మూలధనము, ప్రభుత్వము వీనికి ఉత్పత్తులందుగల భాగము
లకు వరుసగా గుర్త వూరి, వడ్డీ, పన్ను అనుశేషం.

వినిమయము

ఆకలునిక్కిలి పరిమితములయి ఉత్పత్తులసంఖ్యయు స్వల్పమయి వ్యవ
హారాదులు ప్రబలకయుండు అనాగరికపంథుములయందు ఉత్పత్తిని పంచు
కొనుట సాధ్యముకానోత్తు. నాగరికముహెచ్చి ఆకలుఅసంతృప్తులయి ఉత్పత్తు
లు లెక్కకు మీరిన వెంటనే ఉత్పత్తులను మార్పుకొనుటకు వీలు పడక నాశె
రూప మగు ద్రవ్యమను మధ్యవర్తి యవసర మగుచున్నది. ఈనాశెములను
నిర్మించువారు నిర్ణయించువారును ఎల్లెడలను ప్రభుత్వము వారగుచున్నారు.
ప్రభుత్వములెల్లయు దైవికములు కావుగనా. కావున నాశెములవలన అర్థ
కాస్త్రమున వసేనాభ్యాసములు వెలువడియున్నవి.

నాశెములువచ్చి వినిమయము అనగా సామగ్రిల మార్పుకొనుట
హెచ్చివకొలదిని లోకమంతయు ఒక్కటే ఇల్లగుపగిది వ్యాపారము విజృం
భించినది. ఈవ్యాపారము వలన నానాదేశములకు నుండవలసిన పరస్పరపరి
బంధములు తేలవలసి వచ్చినది. లోకవ్యాపారమున మనదేశము నిలచునా
క్రమంగునో యను ధయము ప్రతిదేశమునకును పొడకట్టమొదలిడి దానివలన
విజృంభవ్యాపారము అనిర్బంధ వ్యాపారము మొదలగు. ఆభ్యాసములను
వ్యాపార చట్టములును చిహ్నములును బడులుదేరినవి. ఇవి ఎల్లయు అర్థ
కాస్త్రాంతర్గతములే.

ఉపాభ్యాసములు

చెట్టుముకు కూలివాడనుమొదలు రాజ్యతంత్రమును నడపు మంత్ర
పుంగవునివఱకు అందఱు చేయుపనికిని శ్రమయనియేను. కాని ప్రజ్ఞా

వంతులగు కొందఱు అంతయెక్కువగ భావపంపాపనముచేయు వెక్కురను లోఁబఱచుకొని పెండ్లి పెండ్లి సాహసములఁ జేతురు. వెక్కురను భావ వంతు లయిన నోడనే ఈ వెక్కురకును అకొందఱుకును ఘర్షణలేష్టము. ఇది యే సాత్త్వికదేశముల సంభవించియున్న ద్విప్రకృతిని లోఁబఱచుకొని యూల ధనమును చేర్చుకొనిన ప్రజ్ఞావంతులగు కర్తలు కర్మకరులచేత (అనఁగా సాధారణత్ర హాలిహారిత) పనులచేయుచుకొని కోటికృషులయ్యున్నారు. కర్మకరులను కానురాను ఎక్కుడుజ్ఞానవంతులగుచు వచ్చుచుంటున్నచో కర్తలతో కమ్మునుపోల్చుకొని వారిని ప్రత్యగ్ఘటించుచున్నారు. ఇట్లు కర్తల కును కర్మకరులకును పొడమైన పోట్లాటలరలన హాలిసంఘములు, వీరిమీఁద సాధారణపడియుండు 'పిండికల్పము' అనునూరన తత్త్వము, సంఘాయ సమత్థానసభలు, సమస్తీవాదములు వెలువడినవి.

విజ్ఞాపనము

ఈసంప్రదిమమును ముందుసంప్రదిమలయందును మృగంధకర్తగారు ఈవిషయముల వన్నిటిని మానసికాదికాస్త్రములతో పనువ్యయముచేసి, ఆర్థ కాస్త్రముగ రచించుచున్నారు. అభిప్రాయములనెన్నియో భేదములుండుట ఈకాస్త్రమున వింతగాదు. కావున అట్టి భేదములు పొటింపక బాచక ప్రపంచ మీ గ్రంథమును పఠించి శ్రేయస్సునందుదురుగాక !

సహాయ సంపాదకుఁడు

CBAC000003195TEL

అర్థ శాస్త్రము.

వాంఛాకాండము.

మొదటి ప్రకరణము.

అర్థాభ్యుదయమునకు ధర్మప్రవర్తన ఆధారము.

గీ. జగయు మృత్యుయలేని జనునట్లు ప్రాజ్ఞుడు
ధనము విద్యుఁ గూర్చుదలవ నలయు
ధర్మ మాచరింపఁ దగు మృత్యుచేఁ దల
పట్టి యాత్మఁ బడిన వాఁడునోరె. — చిన్న శిశువూ

హిందూవుల మగు మనయొక్క శాస్త్రములు వేయిలోలల
పర్పములవంటివి. అనఁగా నవి యేవిషయమును గుఱించియైనను
నొకమాటగఁ బలుకుట లేదు. మఱియేమన్ననో పరస్పరవిరు
ద్ధము లగు విషయములుచేయుచు నల్పబుద్ధులగు వినుచారి
మనస్సులకు భ్రమఁగల్పించునవిగా నున్నవి. విమర్శనజ్ఞున
ములేని మూర్ఖులు గొందఱు సత్యాసత్య విచారణయునకుం
జొరక ఇదియునిజమే, అదియునిజమే, ఇతను ద్రోవఁ జోవు
వాడేమైనఁ జెప్పిన నదియునిజమే యనియించి మూఢభక్తి
యను పంకమునఁ బారలాడుచు నంతకే కృతార్థులమైతి మని

యెంచి తృప్తిజెందినవారై తెలిసినవారు దమ్ముఁ జూచి నత్వ
 చున్నారు గదా తమను శంకయులేక కాబంబుగడుపుచున్నారు.
 ఇది యెంతయుఁ జింతనీయము. చూడఁడు. జనసామాన్యముచే
 నైదవవేదమని ప్రమాణతమగ్రంథముగాఁ గొని యాడఁబడు
 మహాభారతములో అహింసా విషయక ప్రసంగము లనేకము
 లున్నవి. అందు కొన్నిచోట్ల హింసచెడ్డదనియు, మఱికొన్ని
 యెడల నదియంతగాఁ జింతింపవలసిన విషయముగాదనియు,
 ప్రాయఃబడి యున్నది. అట్లే అర్థంబును గూర్చియు. స్వప్రీతి
 క్షానంబును, స్థితిః సర్థంబును, లయంబునకుఁ దమోగూఁగంబును
 ప్రధానంబు లని త్రిమూర్తులయుఁ దదాభ్యర్థలయు నాను
 వ్యవహారంబులే చాటుచున్నవి గదా? ఈషణ్మతయంబులలో
 నొకటి యగుటచే ధనమునం దాసక్తితగదనియు, మఱియు
 సర్థంబు చతుర్విధపురుషార్థంబులం దొండగుట సవశ్యంబు
 గాఁగ్గింపఁ దగినదనియు సదేభారతమునఁ జెప్పఁబడి
 యున్నది. ఇం దేమాటనమ్మనలయు నేది విదువవలయుఁజెల్లనొక
 విషయమేకాదు. అన్ని యెడలను మనశాస్త్రంబులలో నొకటి
 కొకటి సంబంధములేని యిట్టి ప్రలాపములు పెక్కులుగలవు.
 కాన నాశాస్త్రవిచారణ యటుగట్టిపెట్టి మనుజులకు స్వతస్సి
 ద్ధమగు బుద్ధి నుపయోగించి పురుషార్థములలో నెల్ల నిప్పటికి
 ముఖ్యమగు పద్ధముయొక్క తత్త్వమును గ్రహించుట ప్రధాన
 కార్యంబు.

అర్థార్థము సర్వతాతకంబులను కారణభూతంబుని యునేకులు నమ్మెదరు. అందులకు విమి త్తము లేకపోలేదు. అర్థములు చెప్పట, దొంగతనమునకుఁ బూనుట, అన్నదమ్ములతోను బంధువులతోను గలహించుట మొదలగు చెడు కార్యములను మనుజుఁడవలంబించుట యర్థము వాసిందియేకదా! నిజమేకాని మఱి ధనసంపాదనమునకు ముచ్చితోపలులేవా? చూడంబోయిన నీయోజ్ఞేవణ ధనము నార్జించుట మూత్రమున కనలేదా? ఇతర పురుషార్థము లన్నిటికిని జేయవచ్చును. మోసముచేసి విద్యను గడించు వారు లేరా? మనవానిలో వివాహకాలమున వేల కొలది దబ్బరలాదుట సదాచారములలో నొకటిగ నుండలేదా? అట్లుగుట నెపంబుగ విద్యావివాహములు విస్తర్జ నీయము లని వాదించు గూడునా? ఇంచుక యీలోచించినచో,

“ఎద్దానిఁ జూడఁ బోయిన

నద్దానక నీడు మేలు లభియఁ యుండుకా”

అని తేకాదు. మొత్తముమీఁద ధర్మగుణము లెక్కువగ నుండిన నేగాని యెట్టివారును నైశ్వర్యవంతులనే గానెరఱు. సత్యము, ధైర్యము, దమము, దీర్ఘదర్శిత్యము ఇత్యాదుల మొత్తము గుణములు ఏదేశముగ మిక్కుటముగ నుండునో యిందేగాని యితరరాజ్యములలో లక్ష్మీ స్థిరముగ నెలకొనదు.

ఒకానొకఁడు తనునమ్మిన వానినోచుకొనినో భాగస్థునినో యేమింది వానిసొత్తులు గ్రహించి నైశ్వర్యవంతుఁడౌ

కాగూడ దని యేర్పై న నడుగవచ్చును. ఇదియొక విధముగ నిజ మయినను ఈరీతి నే యొక దేశములోని జనులందఱు శ్రీమంతు లగుదు రనుట యసంభవము. ఇందునకొక నిదర్శనము. గ్రామ ములలో రెడ్లు మొదలగు ప్రజలపురుషులు ఊరివారి హింసించి వారు కష్టించి గడించిన సాత్తుల సన్న్యాసులుగ వ్రాకమించు కొని ధనవంతు లై వండ్లునీ గ్రామములయొ మంచిస్థితిలో కళ గలిగి యున్నదని చెప్పవలనువడునా? కాదు. అట్లే గ్రామములో నొకరిద్దఱు రెడ్లు ప్రజలస్థితిలో నుండురో యా యూరనుండు లిక్కినకాపులు తినుటకుఁ గడ్డయైన లేద లీదలుగ నుండురనుట మనమిఱిగినదే గదా? ఈరీతి నొకరిరువురు గొప్పగా నున్నను మిగత జనసంఘములయొ పీనదశకు వచ్చుననుట స్పష్టము. నుజీయు సంఘము శిథిలమైనచో నేనాట్లేన నాగొప్పవానికిని చేటుమూడుట నిశ్చయము. ఇదియును మన కనుభవమునకు వచ్చిన విషయమే. ఊరిలో పులిమాదిరినండు రెడ్లు కాలక్రమ మునఁ బోలీసు వారియొద్ద పిల్లులుగను, పక్షిల్లయెడుట కుక్కలు గను, న్యాయాధీశుల సముఖమున వక్కలుగను ఉండుట ప్రసిద్ధాంతమే కదా?

మన గ్రామము లెట్లో దేశములు వట్లే. రాజులు వారు పాలు సవాలులు మొదలగువారు స్వప్రయోజనపరులై జనుల సుఖదుఃఖముల గణంపక ఇచ్చువచ్చినట్లు ప్రవర్తించి మితిమీరిన పన్నులువిధించి యన్యాయార్జితవిత్తముచే నుత్తమములగు నగ

దులు సింహాసనములు నగలు చేయించి తామఘోళాళ దేవేంద్రులమిన్ని విజ్ఞప్తిగీగనందులకు ఫలము గానక సోయిరా? ప్రజలకు బలమయమగుదుఁ దమకు రాజ్యమయమునాయె. దేశమునకు పార్షద్యము గలుగుదుఁ దామును బరతంత్రవృత్తుల శరణమాశ్రయింప వలసినవారైరి.

క. ధనమునై ధర్మము జెన

వశాదరముచేసి కేని వాక్యపఠింప

ద్ధనమును తెడు దుర్మళముం

బహుగౌరవం దునిదగ్గతియును బాటింజనఘా.

అను భారతసిరికి ఇండియాదేశపు ప్రాచీనరాజుల చరిత్రంబులు విస్పష్ట ప్రమాణంబులు.

కౌవున పార్షద్యమనునది సుగుణములవలనఁ గలుగు ఫలముగాదు. మఱి దుర్గుణముల ఫలమే. ఏదేశమున బీదతన మెక్కువగ నున్నదో యా దేశము జనుల దుర్మార్గావలంబన ముననే యట్టి దశకు వచ్చెననుట నిర్వివాదాంశము. ఏమియు లేనివాఁడు తప్పుచేయఁ దనుట నిజమేకాని, తప్పుచేయనందున ఏమియు లేని వాఁడయ్యెననుట నిశ్చయముగాదు. బీదలు విధిలేక ముంచివారుగా నుండిననుంశవచ్చుఁగాని, అది శరణముగ మంచి వారెల్లరు బీదలుగానుండ వలయుననుట యనంబద్ధప్రలాపము. దీనినే మఱియొక రీతిని దృష్టాంతిఃకర్షణవచ్చును. మంచివ్రాయ

మున బహుశక్తిని వర్తించి వ్యాధిగ్రస్తుడై అన్నియు నుడిగి యొకడు కాలక్షేపార్థము నేదాంత వాదంబులకుఁ దొడఁగి విభూతిభారణం బొనరించి నంతనే, బలహీనత సత్త్వవర్తనకు మూలాధార భూతం బని సిద్ధాంతము జేయుఁబూనుట హాస్యాస్పదముగదా? తొలుతనుండియు మంచిశ్రోవనే యుండిన బలహీనత యేల సంభవించును?

ఈహిందూదేశము తొలుత మంచిస్థితిలో నుండినది. కాలక్రమేణ జాతిమలౌడిభేదములు ప్రబలమై, మూఢభక్తిదురాచారములు జనులబుద్ధినిమెండుగ నాక్రమించుట జేసి, మన వారు పౌరుషము ఐశ్వర్యము పోగొట్టుకొన్నవారై, పరుల పాలై తమ సర్వస్వమును గోలుపోయి తుదకిట్లు నిరంతర దాడిదృష్టి ననుభవించ వలసివచ్చిరి. 'తమకంఠ తమకింఠ' అను సామెత ప్రకారము ఈదాడిదృష్టమే మిగుల గొప్పదశయనియు, మోక్షసాధనమున కెత్తిన యుపకరణ మనియుఁ బ్రసంగింపఁబూనిరి. 'తనకునందని ద్రాక్షపండ్లు పుల్లనివి'యని నక్కయనుకొన్న ప్రకారము ధనము నీషణమనియుఁ దదార్జనమునకై శ్రమ పడుట యనంతములగు దుఃఖములకును పాపములకును గారణమనియు సర్లుగుట నదివర్జనీయమనియు వాక్రుచ్చిరి. ఈ సిద్ధాంతములలో నెకింతయైన నిజము లేదనుటకు వారి వర్తనమును శాస్త్రముయే ప్రబలప్రమాణముగ నున్నది. అదియెట్లునన—

దానము పుణ్యకర్మలలో నెల్ల నెత్తినదిగా వర్ణించఁ బడి వదిగదా? బ్రాహ్మణులకు భూరిదక్షిణహిసగీత్యుత్తరగావించిన (ఇదియెవరిచేసిన నగువా!) తప్పక స్వర్గసిద్ధి యగువఁట! అప్రమ గాని భూరియేలేనిది భూరిదక్షిణలెట్లు! వన్మచిష్ఠ, దేహాలయ ములు గట్టించుట, పెండ్లి లేనివారికిఁ పెండ్లిచేయించుట, పెండ్లి యైనవారికి శాంతివస్తుతము గావించుట మొదలగు ధర్మకార్యముల కన్నిటికిని ధనములేకున్న సాగదుగదా! కావున ధనార్జనంబు కూడదనుట మూఢమతంబు. మఱియు సన్యాసము నవలంబించుట చాలగొప్పకార్యమందులే. నన్యసించుటయననీతి? తనకుఁగల నమస్త పదార్థములను విసర్జించుట యని యర్థముగదా! ఏవస్తువులేకున్న దేనిని విసర్జింపనగును? ఎట్లుచూచినను అర్థార్జనంబవత్యక్త వ్యర్థంబు.

విరోధాదేయియింత ప్రబలస్థితిలో నుండుటకు వారి దుర్మణములు నాస్త్వమును గారణములనితెలిసి తెలియని వారనుకొనెదరు. ఇదియెంతమాత్రము నప్పుడగిన యూహకాదు. వారిభుసలేకీ వారినుగుణములే కారణములు. ఎట్లన్న మనజోకములో వంగడికిఁజోయి వస్తువులు కొనవలయునన్నచో నరగంట సేపు బేరమాడ వలసియుండును. ఇందుచే గృహయోగవ ముగుటయేకాక నన్తుకముఁ జెనుచున్నది. ఇంగ్లీషువారి సామ్రాజ్య నెవరుపోయినను వికరమైన నెలయొకటి. కావున వారిలో కొడుట అప్పుట యవ బహుత్వరతో కరుగును. మన జమయ

'లెండు బేరములు ముగించులోపల వారు నూరుమందితో వ్యాపారము జరుపఁగలరు.' మోసముజేసి యార్జించి యేదేశమువారును వృద్ధిజెందరని పూర్వమే నిర్ణయింపఁ బడియె. చూడుఁడు! ఇంగ్లాండు దేశమొక్కడ, ఇండియా చీవా జపాన్ అనుదేశములలోక్కడ! వాగు తెల్లవారుకైస్తవులు. వర్ణమతభాషాది విషయములలో మనకు వారికి నేలాటి సంబంధమునులేదు. ఇట్లుండియు వారుప్రపంచమంతయు వ్యాపించిన బేహారము నడపెదరు. సత్యములేనిది సర్వవ్యాపిత్యముసిద్ధించునా? యోజింపుడు. నేరుగా మాటలాడి బేరము చేయుటకు వీలులేదుగదా? నేరు బేరములేని వ్యాపారము నమ్మకముమీఁదిఁగాక మత్తెల్లు సమకూరును? యోగ్యత, న్యాయము, నాణెము ఇవి మొత్తము మీఁద ప్రసిద్ధములుగ నుండకుండిన నమ్మకము కలుగుట యెట్లు? చెడ్డనుండి మంచివచ్చుట దుర్లభము. మంచికి మంచియే కారణము. ధరోపియనులు పరరాష్ట్రముల నన్యాయముగ న్నాకమించి తన్మూలమున ధనికులైరని కొందఱు నెదరు కాని యిదియు విధానించువానిన వారికి గౌరవావహమైన విషయమే కాని లజ్జాకరముగాదు. పరరాష్ట్రముల న్నాకమించుటకు పలయు సాధనములేవ్వి? వీరులైన భటులు, యుద్ధోపకరణములగు ఫిరంగులు మొదలగువాని తత్త్వము నెఱింగి నానాటికి వృద్ధిసేయుప్రకృతి శాస్త్రజ్ఞులు, ముందు వెనుకలు విచారించి, సమయావసరములుగు ర్తింపనేర్చిన మంత్రులు, సీమాంగరములలో నెవరైనఁ

మొదటి ప్రకరణము.

గ్రాతగా నేదియైన గనివహన చానిని గ్రహింప నుత్సాహము గల విద్యార్థులు, ఐకమత్యము స్థైర్యమును గల జనులును-
 ఇట్టి లక్షణములును, సాధనములును నుండినగాని పరచాజ్ఞా ములనోడించుటకు సాధ్యమగునా? కూపస్థమందూకములట్లు ఒక చోటికినిబోక నూతనవిషయములు గ్రహింపక, పెద్దలమార్గములోనే యుండెదమను మూర్ఖులు పెద్దలతోనే కలిసి కొందురు గాని యిలాలోకమునఁ దమకును దమ దేశమునకును కీర్తిరములగు పనులగావింపనేర్తురా? మఱియుఁ బూర్వము నిష్కారణముగ రాజసూయార్థము దిగ్విజయముఁ జేయవలయునను పేరఁ జాట్లు పక్కలనుండు చిన్న రాజులపై దండెత్తి వారి సంపదలను గొల్లగొట్టి తమభాక్తనము నించుకొనుచుండిన యుద్ధిష్ఠిరాదులను బొగడు మనము యూరోపియనుల నేటికి నిందింతుమో తెలియరాకున్నది. ఈర్ష్యచే మనకన్న నెక్కువగనుండువారిని దూషింపక, ఇది మనకర్తమని మిన్నకుండక, స్వప్రయత్నముచే వానివలె నొన్నత్యము వహింపఁ జూచితిమేని అదియే మగతనము.

ధర్మమేజయమందురుగదా? కనుక జయముస్థిరముగ నుండుచోట ధర్మమున్నదనుటకేమి సందేహము? హిందూదేశమున జయమెన్నఁదో మాయమాయెను. ధర్మమంతకు మున్నే మాయమయి యుండును. కావున నధానివృద్ధికి నాధారభూత

మీగు ధర్మమును బువరుద్ధారణ మొనరించి యందు మూలమున
జయము నుంచాదినవలయున్నది వలయును. *

ఈ ధర్మము నుద్ధరించుటకుఁ దగిన నుగుణము లేవ్వి
యనిన—(౧) కాయకష్టము. (౨) యోగ్యత, నష్టకము,
ఇవిరెండును బరస్పరకారణములు. యోగ్యత లేనిదేశములో
నష్టకముండదు. నష్టకము లేనిచో యోగ్యత యుండియు ఫల
ములేదు గాన యోగ్యతయు నుండదు. (౩) ప్రకృతికాస్త్ర
విచారణము. నీటియావిరి, విద్యుచ్ఛక్తి, లోహములు గల
చోటులు, వానిగుణములు, మొనలగు విషయములు నెంతో
శ్రమకోర్చి పరిశీలించినందుననే యూరోపీయులు యంత్ర
నిర్మాణమున నిపుణులై యపారమైన వ్యాపారమును నడపు
శక్తిగలవారైరి. (౪) దీర్ఘదృష్టిము. అనఁగా ముందు విచా
రణ. ఇంట్లాందు, అమెరికాదేశములలో ఇత నూరేంద్రకుఁగాని
ఫలము నియ్యని గొప్ప గొప్పవనులలోను బ్రవేశింతురు. తమకు
లాభము లేకున్నను బుత్రపౌత్రాదుల కైన మేలుకలిగినఁజాలు
నని కష్టించును. అంతటియోర్పు, జ్ఞానము, పరోపకారబుద్ధి,
మనవాటిలో నంతగాఁ గానరాదు (౫) ధైర్యము, కర్మలు,
వాణిజ్యము, వీనిలో మూలధనము వినియోగింపవలసి యున్నది.

* ధర్మమునఁగా యిహలోకధర్మముకాగి భగవానునిమనఁబడు దివ్యశ్రో
తలుకావు. వీనినిసాధించి యర్హులై అధికప్రకరణముం జూడఁడు.

ఒకవేళ నష్టమువచ్చి యాభవము మునిగిపోయినను బోధనను ఖండితముగా లాభమే కలుగునను నిశ్చయమేకమైననులేదు. అట్టివనులకు ధైర్యములేవివారు, నెలనెలకు నియమముగ జీతము లభించుగాన తఱచు రాజకీయోద్యోగముల వాసింతురు. ఇంగ్లాండులో పట్టపరీక్షలు దేరిన విద్యార్థివంతులు సైతము మనదేశములోఁబరి గుంపులు గుంపులుగా గవర్నమెంటుసేవలోఁజొరరు. అపాయమున్నను సంపాద్యము ఎక్కువ గావచ్చునను కోరికచే న్యతంత్రవ్యవహారవృత్తుల నవలంబింతురు.

ఈవిషయ మింక ముందును జర్పింపఁబడుగాన నిక్కడ నింకను వివరముగ వ్రాయు నవసరముగానము. “ధర్మార్థంబులు పరస్పరహేతువులు” అనుట యీ ప్రకరణముయొక్క ముఖ్యాంశము.

రెండవ ప్రకరణము.

వాంఛలు త్రోవృద్ధి ■ గారణములు కాన నష్టగ్రహింపఁబడినవి.

“సామ్య నోరిన యంతనె నుభయము గలుగ

నది యుపాద్ధింపఁగా పిద్దియగుట నిజమే?”—భారతము.

అర్థము తనంత ప్రత్యేకముగా మన కుపయోగమునకు వచ్చునట్టిదిగాదు. రూప్యములను వేచి తినువారెవ్వరును లేరు. ఇంక ధనమువలనిప్రయోజన మేమన్న మనకు వలయు వస్తువులు కొనుట కనుకూలమైన సాధనముగ నుంటయే. ధనముగాక తక్కిన వస్తువులుగూడఁదమంతగ్రత్యేకముగ నుపయోగించునవి కావు. ఏపదార్థమైన నుపయోగపడవలె నన్న నందునకు కాంక్ష ముఖ్యమైన కారణము. చూడుఁడు! గ్రుడ్డివానికి జిత్తరువుపయోగించునా? చెవిటికి సంగీత మానందమిడువా? కనులు లేనిచో సౌందర్యమును చెవులు లేకున్న గానమును నెట్లప్రయోజకము లో, యావిధముననే మనుజునకు వాంఛ లేకయుండిన నే వస్తువులును బనికిరావు. ఇంకలి లేకున్న నన్న మెందులకు? మానంబుచేఁగాదె వస్త్రములకు విలువగలిగె? అలుకారాభిలాషయే కదా స్వల్పాదివస్తువుల యుత్కృష్టతకుఁ గారణభూతము? నిష్కామియైనవానికి లోకమంతయు నివృద్ధియొ జనంబును

మూల్యకూన్యంబునై యుండును. అట్టివాఁడట్టి వినినఁజేయుఁ బూనఁడు. ఇద పదార్థములకును పానితీని భేద వినుమంతయుఁ గానరాదు. ఇట్టివార లేదేశమున నెక్కువగనుండురో యాదేశము బ్రాత్తిగానశించి పోవుననుటకు సందియములేదు. కాకుము లేనిది కార్యముగాని యర్థముగాని యుండదు. కార్యములేనిది జీవయాత్ర సమపదు. సంపూర్ణ సన్న్యాసులకుఁ బరలోకమబ్బునో యబ్బుదోకాని, యిహలోకచ్యుతి మాత్రము సత్యము. అట్టివారికి మోక్షంబు గలుగుననుటయు సమ్మత కష్టముగ నున్నది. దేశమునకును బాతికిని గీడుగలుగఁజేయు నిష్కామ్యతవలన తనకు మాత్రము మేలు కలుగు ననుట యత్యాశ్చర్యకరంబు.

“శరణ నిష్క్రంత తా

క్షావహ మిగుశేవి గిరులం పవనీజములం

భూవన ! ముక్తిం బడయం

గావలవదే! యడివి పనికి నైచ్యదమే!” (భారతము)

అర్థాభివృద్ధిలేనిది దేశాభివృద్ధి కలుగదు. కోరికలు మున్నందుగ వ్యాపింపవేని అర్థాభివృద్ధి యడరనేరదు. ఈ న్యాయములను హిందూదేశచరిత్రము నుండియే విశదీకరింప వచ్చును.

(౧) హీనకులస్థులైన మాలమాదిగలు, ఒకచింటిరిబట్ట, కొంచెమురాగి యుంటలి, దొరకినఁ జాలునది తృప్తిఁజెందుటం జేసి, తరుణ ముద్దినను ఇంక నకుదవ యేటికని మఁదేయిక

యూరకుందురు. ఇందుచే వారికి వృద్ధిలేక పోవుటయే కాదు. దివదినమౌనకు హైస్థస్థితికి కూడ వచ్చుచున్నారు.

(౨) మొత్తము మీఁద మనదేశస్థులు సోమరిపోతులు. ఇందునకుఁ గారణములు రెండు కలవు. అందుమొదటిది, మనపూర్వులుపోయినత్రోవనే పోవలయుననియు, క్రొత్త మార్గము నవలంబించుట చావ మనియు దలచి యుండుటఁబట్టి నవీన వస్తువులు మంచివని యెఱిఁగియు వానిని మానుచుండుటఁ తిరువాన్మూర్తిలో వేలకొలదిస్త్రీలు వారిపెద్దలు అవికలు చేయలేదుగానఁ దామునువేయుట విడిచి, చూచువారికి జగు ప్పఁ బుట్టించుచు వీధులం బోయెదరు. వీరు తమదేహమును మఱుగుగా మంచుకొనునంతటి నాగరికత గలవారైన, వస్త్రము తెక్కువగ నేయుటడవా? దైవేశ్వరమున నట్లెవరేని నాగరికతకు మూలమగు క్రొత్తత్రోవఁ ద్రొక్కినచో వారి కిరులవలనఁ గలుగు కష్టములు చెప్పనలవిగాదు. అంత్యజాలు గొడుగులఁ బూనిలేని నది సన్నిహితులవిరుద్ధమని శూచ్రులు సైతము నీతి విరుద్ధములగు మితిలేని హింసలకు వారినిబాలుపఱుతురు. ఎట్టి భోగమునుకూడదని వితంతువులను వికారవేషము చాల్చు నట్లు నిర్బంధింతురు. ఇట్లు ఏకీకురు గలుగఁజేయుని నిష్కల్త మములగు కోరికలనయితము నిషేధించి మనుజుల జీవనంబు నకు స్వాతంత్ర్య మనునదిలేకుండఁజేయు దేశంబున నెవ్వరుమా ర్థులు గడింప నలవి యగును?

రెండవ ప్రకరణము.

ఇక రెండవది. ఇదియుఁజైదానితో వంటంధించినట్లే ప్రతిజాతిని ఉపజాతికిని వెళ్ళుట నేడువ ద్దనములు నిర్దేశించుట. యంటఁబట్టి, స్వాతంత్ర్యవర్తనముగాని, వర్తనమున కనుగుణ మైన పద్ధతిగాని యెట్టివారునుజెందుట కుర్లభంబు. ఎంతగొప్ప వాడైనను శూద్రుఁడు ఎట్టిసిరుడైన బ్రాహ్మణునకుం దక్కవ వాఁడుగ నెన్నఁబడుచున్నాఁడు. గుణములచే గాక జన్మమాత్రంబు చేతనే తారతమ్యమేర్పడుటచే వృద్ధి జెందవలయునను సుత్సహమునకు భంగము గలుగుచున్నది. పారుషముచేతఁ బుట్టుకను మార్చ సాధ్యము గాదు. ఇకఁ బుట్టుకను మార్చ కున్నగతి లేదు! ఎయ్యది పురుష ప్రయత్నంబున మార్చనగునో (అదగా గుణములు పడని మొదలగునవి) ఆవానిని మార్చ నియ్యరు. అట్లుకాదని మార్చినను లాభములేదు. కనుక ఎట్లు చూచినను మనుష్యప్రయత్నము జెల్లునట్లు కానము. కావుననే మనవారు సర్వము దైవకృతమనియు, కర్తము పను పరించి యుండుననియు, బాతుసిద్ధాంతములను స్థాపించి యొక విధముగ మనసునకు సమాధానముఁ గల్పించుకొనిరి. నిజముగాఁ జూడఁబోయిన దైవముండుటవలన నుద్యోగము పనికి రాకపోలేదు. ఉద్యోగము లేక పోవుటంజేసి దైవమునే కట్టి పత్తనం బారోపింపఁబడియె.

“ఉద్యోగిణం పురుషమిహ శుభ్రైరి లక్ష్మీ
దైవేన దేహమితి కామ్రుహ నవంతి
దైవం విజిత్య ఊహ హియ మాత్మకత్వాత్
యత్నే కృతే యజనవిధ్యతి శాశ్వతోపః” *

అనుమాట యసత్యమా? కావున ప్రతిజాతికేగాక స్త్రీపురు
షులకు సైతము బాల్యము మొదలుగ నన్ని యవస్థలు
యంగును అన్ని వేళలనుండును నిట్లీ పదవవలయునని లేచుట
కొక శాస్త్రము, కూర్చుండుట కొక శాస్త్రముగా నిర్ణయించి,
మనశ్శాస్త్ర స్వాతంత్ర్యము నీయక, స్వతస్సిద్ధమగా మనకుఁ గల్గిన
శక్తియుక్తుల నుపయోగింప నీయక మృగంబులరీతిని, బాన్సుల
నూడ్చి నాపించు దురాచారపితౄచమును మూలముగఁ దొలి
సంగాని మనకుమఖాభివృద్ధు లేనాటికిని గలుగఁ జూపనుట
ముమ్మాటికి నిక్కువము. పరిశ్రమము లేనందున దేహమెట్లో
మనస్సును నట్లే కృశించును. దేహవిశాసముగాని మనోవిశాస
ముగాని లేని దేశస్థులకు మోక్షము గతి యగునా? కావున
తృప్త్యాంహితత్వము శ్రేయో హేతువనుట తప్పు.

ఇంతేకాదు. కోరికలు నానాటికి హెచ్చుటయే నాగో
రికరికును దేశాభివృద్ధికిని ప్రధానమైన కారణంబు. పక్షిమృగా

* “ప్రయత్నమునకేయ మనుజుని లక్ష్మీప్రయత్నముగ కచ్చిచేయును. దైవము
మన కిచ్చుననుట చెతఁగానివా రాదుమాట. కావున దైవము నట్లుంచి నీతి
నుపయోగించి ప్రియత్న మొనరింపుము. యత్న మొనరించినయెడ గార్యము
విధింపు యెడల నది నీదోషముగాదు”

దులకన్న మనుజులకు హంభలెక్కువ. శ్రీరాముల కాలములో
 నల్లలో జుట్లలో కాకులు నేటికిని గుల్లకట్టుచున్నవి. మనుష్యులు
 హాసానికి సూతసవిధముల నివాసంబు లేర్పఱచుకొనెదరు.
 ఏనాడులు చెంచులు కుండలగువారు కండవపాలములతోడను
 తుచ్చి మాంసములతోడను తృప్తిఁ జెందుదురు. నాగరికతఁ
 జేందనవారికి చురులయందు నభిలాష యెక్కువగాన మ్రద
 సోపితముగు మృచ్ఛాన్నమున్నఁగాని నరికుడదు. హిందువులు
 భోజనము మాత్రము చక్కఁగానున్నఁ జాలువందురు. వారికన్న
 నక్కువ నాగరికతగల యింగ్లీషువారికి భోజనకాలయు నలం
 కారముగ నున్నఁగాని యింపులేదు. వడ్డించువారు శుభ్రము
 లగు ఖట్టలను ధరించిన వారుగా మండవలెను. జవ్వకేగాక
 శ్మేతములకు గూడ సంతయు రమ్యముగనున్నఁగాని వారికిచ్చు
 న్నింపదు. కావున నిర్దియోన్మాదముకన్న నిర్దియోన్మే
 పము నుంచినది యెఱుంగునది బాలురంబోలే నిర్దియింబు
 లను కాపిరితియు తమమార్గమున బోవునట్లు తేయ వలయు
 నేకాని, కొండలు కావ్వికారులు చెప్పినట్లు నిగ్రహ ముదయి
 యేడించుట తగవుగాదు. వేయి ప్రమాణములేల్లక యిర్దియము
 యను వాంఛలను శ్మేతపులని నమ్మిన మన మేథిరిలోనున్నాము?
 వానిని నిర్దియలయి నమ్మిన పెచ్చిమఱుడనివాడు తేథితిలో
 మజ్జుకుకి మిపోల్చి చూచుడు !

వాంఛాస్వభావము.

(౧) వాంఛలు అవంఖ్యములు. ఒకటితృప్తిజెందు సరికి నేరొకటి యంకురించును. వాగరికత యొక్క వయగు కొలది వాంఛలసంఖ్యయు నెక్కువయగును. హిందూదేశములో మునుపటికన్న నిష్కడు వస్తువులయం దభిలాషలు పోచ్చుచున్నవి. ఇండ్లు బండ్లు వస్త్రములు నీరు మొదలగునవి మునుపటికన్న మరిచివిగా నుండవలయునని మనము ప్రయత్నముచుండుట యెల్లరకు విదితమే. నిరాశులై యెదులకుఁ బనికిరాకయుండిన మన కాంక్షయుల సత్సహవాసం బాశాదాన మొనరించి తన్నూలకముగ వాగరికత నుండుటకు ద్రోస కూపినది. అన్నిదానములకన్న వాశాదానమే ప్రధానము. గింజలు మొలిచి భూమికి రమణీయతఁ దెచ్చునట్లు కోరికలీరికలెత్తి జననమూహమున కంతయు నుత్సాహాద్యోగముల నొసంగి కనుల పండువుగా నొనరించును. మన జీవితము నొక నదితోఁ బోల్పవచ్చును. నది పదా జలము ప్రవహించుచుండిన యెడల చూచుటకుఁ గడు రమ్యముగాను త్రాగుట కారోగ్యకరముగాను నుండును. పాటుట నిలచినచో నీరు కంపెత్తి యనవ్యతఁ బుట్టించును. అట్లే ఏదేశములో వానాటికిఁ గ్రొత్తకొత్తయుద్దేశములు ప్రభవిల్లి వెల్లివిరిసి విజృంభించుచుండునో యాదేశము శ్రీమంతముగాను క్తిమంతము గాను నుండును. ఈమాత్రము దొరకినది చాలును. పెద్దలు పోయిన

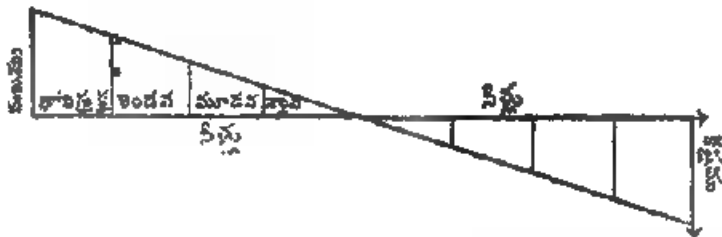
త్రోవ చాలవా? క్రొత్తయేర్పాటు లెందులకు? ఇక్కడనే యీశీశీన బ్రతికి నన్ని వాళ్లు నుఖముగ విశ్రాంతిగా నుండు దము! అనువారు నానాటికి మిగుల హీనస్థితికి వచ్చి దుర్బలులై బలవంతుల వారలబడుదురనుట దేశచరిత్రంబులు వేయి నొళ్ల ఘోషింపుచున్నను చెవిటిహిందువులకు వినరాకున్నది కాబోలు!

వాంఛ యుత్తమోత్తమ మనుటకు మఱియొక్క నిదర్శనము చూపవచ్చును. మనుష్యులలో నైకమర్త్యమున కిదియొక ముఖ్యకారణము. ఇల్లు గట్టవలయునన్న, అధరణములు చేయింప వలయునన్న వనకుల సాహాయ్యము లేనిది కొనసాగదు. నిస్పృహత్వము వహించిన వారు తమంతట బ్రత్యేకముగ నడవులలో నుండినానుగాని సంసారులమగు మనమట్లు ఇతరుల సాయము నపేక్షింపకయుంట యసాధ్యంబు. కావున గాముకర్తవ్యంబు (అనగా ఆకలుకల్గియుండుట) సంఘీభావమునకు హేతు భూతంబు. సంఘీభావము లేనిది దేశము దేశములును నాశమొందుదురు గాన లోకోద్ధారణమునకు సస్పృహత్వం బాల వాలంబు. ఆశను బాశమందురు. జనుల నొకటిగా జేర్చి సామర్థ్య వంతులజేయు పాశమేగాని యమపాశము భాదుగాన దీనిని ద్రెంప నక్కఱ లేదు.

(౨) ఆకలు అసంఖ్యములై నను ననంతములు గావు. అనగా ప్రతికోరికను తృప్తి జెందింపవచ్చును. తృప్తియైపో

నప్పటి కాయశయంతమొందును. ఎంత యాకలిఁ గొన్నవాఁడైనను గడుపార భుజించిన పిచ్చుట నప్పటి కాకలి వేనివాఁడగును. భూషణవియులు దమకుఁ గావలసిన నగలు లభించిన తోడనే సొమ్ములను గుఱించి కలవరించుట మానుదురు. ఇది యెంతయు ముఖ్యాంశము. ఇట్లు గాకున్నఁ బ్రతివాఁడును ఏదైన నుకనస్తువుననే యార్జింపుచు యావజ్జీవము గడుపువచ్చును. అట్లేల కాదనఁ గావలసిన కొలఁది నేకరింపుబడిన వెనుక నానస్తువునందు స్త్రీతి మువకుఁ దగ్గును. ఇంకను వధికముగ నేకరించుట కుష్కమిందితిమా యాన్యూనతహచ్చితుడకు అసవ్యతఁ గలిగించును. కావుననే మనమేవస్తువునైన నభిలాషకొలఁది నాదరముంచి యార్జింతుము.

ఇందునకు మఱియొక నిదర్శనము—పిపాసావీడితుడైన వాఁడు జలము ద్రావఁబూని నేని తొలిగ్రుక్కయెంతో నుఖము నొపంగును. త్రొగను త్రొగను ఈనుఖము తఱుగుచు వచ్చును. సంపూర్ణముగా దాహమోరిన పిచ్చుట నింకను ద్రావఁబోయిన నుఖము లేక 'పోవుటయే కాదు కష్టము సంభవించును. ఒక బానెడు నీళ్లు వానినోటిలో బలవంతముగఁ బోసిన వాఁడు మృతిఁ జెందును. “అధికమగును విసంబగు నమృతమై”న నన్నట్లు పస్తాభిక్య మెక్కువై నట్లేల్ల క్రొత్తఁగా వినియోగమునకు వచ్చు భాగములవలని ప్రయోజనము తగ్గుచు వచ్చును. ఈ సిద్ధాంతమునే ప్రక్కపటమునఁ బదర్శింతుము.

ఈపటములో సీమ ద్రాగను ద్రాగను వెనుకటి గ్రుక్కల పలని సుఖము తక్కువయగుటయుఁ గొంతవడికి సుఖ మగోచ రత్వంబు నొందుటయు ఆమీదఁ గట్టము కనబడుటయు నింకను ద్రాగను కట్ట మెక్కుడగుటయు విస్పష్టంబు

“ఈ వస్తువు మంచిది” అని సాధారణముగ మనము వాఁడుకొనుమాట కర్థ మేమనఁగా. — ఒకపరిమితి మీరక దొర కిన సంతయు మంచిది; అంతకు మించినఁ గొన్ని భాగములు నుపయోగము లేనివిగాను స్వకరములుగాను నుండుననుట. ఈ విషయమైన కథ యొండు గలదు.

పూర్వమొక రాజు గలఁడు. అతఁడు మిగులలోభి. ధన మునకు మించినదేదియు లేదని నమ్మినవాడు. అతఁడు ధనము వాళించి తపంబుసేయఁగా దేవుడు ప్రత్యక్షమయ్యెను. ఏమి పరము కావలయునని దేవుఁ డడుగఁగా సతఁడు “స్వామీ! నేను ఘట్టినదంతయు బంగారు గావలయునని వేడుకొనెను. దేవుడు “వల్లెయుని యంతర్ధానమామెను. పిమ్మట సీరాజు మహదానంద మున నింటికి వచ్చిచేరి భార్యను జూచి తన సంపాదించిన వధు

మామెకుఁ దెలిపి యత్సహ మాచకముగ ముద్దు పెట్టెను. వెంటనే భార్య బంగారుబాన్లు యయ్యెను! ఇదియేమి! గ్రహ చారముని చింతింపుచు నాకలి కోర్వలేక పరిచారికంబిలిచి యన్నము పెట్టుమనఁగా నామె వడ్డించిన పదార్థములన్నియుఁ దినుట కారంభింప స్వర్ణమయములయ్యె! విధిలేని యేకాదశి యాయె గదాయని నీరు త్రావఁ బోవ నవియున్న బంగారయ్యె! పిదప నాతఁడు తెలివి దెచ్చుకొన్న వాడై భగవంతునిఁ బ్రార్థించి యావరమును దొలఁగించుకొనెను.

తనకు సంబంధించినవియు సహజములు నగు వాంఛలను పురుషుఁడు సులభముగఁ దృప్తి జెందింపఁగలఁడు అరవడి బియ్యముకన్న నెక్కువగ నెవఁడును తినఁబోడు. నిద్రాహారములు త్వరలో మితిజెందును. విద్య, నాగరికత, మొదలైన వానివలనఁ గలుగు కోరికలను దీర్చుట యంత సులభముగాదు. చిత్రకారుఁడెంత బాగుగఁ జిత్రించినను తృప్తిజెందఁడు. ఇంకను జక్కఁగఁ జిత్రింపలేకపోతిని గదాయని చింతించును. స్వాగము చేయుటకు మేరలేదు. మృగసాధారణములగు విషయముల యం దాసక్తి త్వరలో లాఘవ మొందును. కావ్యరచన, విజ్ఞానము, శాస్త్రనిరూపణము, పరోపకారము, దేశసేవ, భగవద్భక్తి మొదలగు పర్వోత్కృష్టవాంఛలెన్నటికిని నశింపవు. లోకమునకును మనకును శ్రేయోదాయకములైన శాంఖ్యలెన్నటికిని నశింపక స్థిరముగనుండు యెంతమేలో యోచింపుడు!

(౩) కొన్ని వాంఛలు పరమృత విరుద్ధములు. అనగా నొకటియున్న నింకొకటి యాతరుణ్యమున మేనసుఖో నిలువజాలదు. కార్యసిద్ధియం దాదరమున్న వాడు సోమరితనమును మానుకోవలసివచ్చును. లోకోపకారబుద్ధియున్నవానికి స్వప్రయోజన పరత్వము నశించును.

(౪) ఏకమప్రకారము వాడుకగిలిగి వర్తించుమో యాక్రమము ధృఢమైనయోచారస్వభావము జెందును. అనగా వాడుకల వల్ల వాంఛలు దృఢవిలువనుట. ఎట్లన—సాక్షి నము చేయక మయిలబట్టలనే కట్టుకొని చూచువానికి తోతయుగునట్లు వర్తించు మూల మాదిగలను. కొన్ని మానములు నయము చేతనో భయముచేతనో ప్రతిదినమును శుద్ధిగానుండునట్లు చేసితిమేని వారికే సహజముగ శుభ్రతయం దభిరుచి కలుగును. ఊరక శిక్షించుటలో లాభములేదు. శీలము అభ్యాసము వలనగుదురును. మనదేశస్థులు తమ నివాసములనుగాని గ్రామములనుగాని యాగోగ్యకరమగు స్థితియం దుంచక, యెక్కడఁజూచినను ఎరువు, పేడ మొదలగు దుర్గంధపదార్థముల నుండనిత్తురు. ఇందుచేత రోగములు అంఘ్రవ్యాధులు విశేషముగ వ్యాపించుచున్నవి. మఱియు ననేకులు, ముఖికిసిగ్గను ప్రదాగుట, కుల్లిన పస్తువులఁ దినుట మొదలగు చెడ్డవాడుకల వదలకుండుదురు. దీనిచే దమకేగాక యిరుగుపొరుగు వారికిని కీడుమూడును గదాయది యోచింపరు. అభ్యాసము వలననే

యనాచారముపైత మాచారముట్లు తోచును. తీర్థయాత్రలకుఁ బోయి వ్యాధిగ్రస్తులు వ్రణపీడితులును స్నానము జేసి గుడ్డలుతికిన కొలనిలో జగుప్పఁజెందక తామును స్నానము జేసి గుడ్డలుతికి యా రోతనీటి నే పరమపావనమైన తోయమని కృష్ణార్పణమని బహుప్రీతితో బెడవులు చప్పరించుచు ద్రావుచుండుటఁ జూచిన శుచిత్వబుద్ధిగల యే నరునకును హఠిరాక మానదు.

అనుష్ఠానము వలన నే జనియైనను స్థిరమైన యల హులుగా పరిణమించునుగాన హీనకులులను వృద్ధికిఁదేవలయునన్న వారికి నాగరికత గలిగి జీవించుటకు వలయు నుపకరణముల సమకూర్చుట యత్యావశ్యకము. ధనము, విద్య, పదవి లభించినచో మూలవాఁడు సయితము ఉత్తమకులజలల్లి తేజోవంతుఁడగును. శుచిగానుండుమని యూరకబుద్ధి నెప్పిన నేమియు ఫలములేదు. మైలగానుండిన నెనరికేమి నవ్వు మని యుందురు. అట్లుగాక ప్రియమైన. వశ్రుముఖటి యొడుగితిమేని పసిబిడ్డలు సయితము ముఱికి తగిలిత నవ్వు మగును గదాయని బహు జాగ్రత్తగ వర్తించి శుచిగానుండురు. కాబట్టి ఇడఁదార్థముల ద్వారా కలుగు మేరు వేదవాక్యములచే గలుగదు. అనుష్ఠానయునకు వలయు నుపకరణములు సమకూర్చుటచే నుగుణసంపత్తి యతిశయిల్లునేగాని సుఖోధ మాత్రముచే నెప్పటిని గాదు.

ఈ తత్త్వమును బాగుగ గ్రహించిన వారగుటచే చెంగల్పట్టుజిల్లాలోను మంగభూతుపురంజనను కొందఱు దయాభువులు అధమజాతివారి నుద్ధరింపఁజూచి విస్తారమైన భూమిని సంపాదించి చిన్నచిన్న భాగములుగా విభజించి యొక్కొక్క దానినొక్కొక్క కుటుంబమునకు నుచితంబుగ విచ్చుటయేకాక పరామరీకలేకవారు వ్యవసాయము చక్కఁగ జేయుచున్నారా, ఇండ్లు వాకిండ్లు శుభ్రముగ నుంతురా, యిది దినదినము స్వయముగ విచారణలు జరిపి, విద్యాభ్యాసార్థము పాఠశాలల స్థాపించియు, కళానైపుణ్యముకొఱకు 'కాయకప్త కర్తకాలా' ప్రతిష్ఠయొప్పయు, తమకుఁ బుణ్యంబును వారికి నీచత్వవిమోచనంబును సంఘటించుచున్నవారని నిదర్శనముగాఁ జూపుటకొరయు సంతసంబయ్యెడి!

ఇట్లు శిక్షితులును ప్రేరితులును అయిన పంచములు దినదిన ప్రవర్ధమానులై దేశక్షేమము నభిలషించువారికి హృదయానందము గలుగఁజేయునంత శ్రేష్ఠత్వమును వహించుచున్నవారు.

ప్రపంగవశమునఁ జాలదూరము వ్రాయఁబడియె. అర్థార్జనమువకును దన్మూలమున దేశాభివృద్ధికిని విద్యానము సస్పృహత్వమని యీ ప్రకరణము వలనఁ దెలియఁ దగినది.

మూడవ ప్రకరణము.

అర్థలక్షణము.

ఇత నర్థస్వరూపము నిర్ణయింప వలయు. అర్థంబన ద్రవ్యము మాత్రమేకాదు. వాంఛాపూర్తికి నిమిత్తమాత్ర మగు మూల్యసహిత వస్తుసముదాయంబంతయు నర్థంబునా బడు. తోటలు, పొలములు, ఇండ్లు, ఎద్దులు, మొదలగునవి యన్నియు రూప్యంబుల బోలె నర్థములే. కానుకలుగడు వారే గాక సామగ్రిలు సమగ్రముగాఁ గలవారు సయితము భాగ్య పంతులనబడుదురు. ద్రవ్యమనగా క్రయవిక్రయంబులు నులభ ముగ జరుపుకొఱకు సాధనమగు నాణెములమొత్తంబు. ప్ర కృత మీదేశములో రూపాయలు, సవరనులు, అణాలు, పైసలు నాణెములుగా నుపయోగింపఁబడుచున్నవి. కొన్ని దేశములలో పైసలకన్నఁ దక్కువనాణెములుగా చిల్లిగవ్వల వాడెదరు. అమ్మటకును గొనుటకును ననుకూలముగ నుంటయే ద్రవ్య సామాన్యలక్షణంబు.

అర్థమునకు వాంఛాపూర్తియే ప్రయోజనంబు. ప్రయో జనమునకురాని యేవస్తువుగాని యర్థముగాఁ బరిగణింపఁ బడదు. ఉపయోగ నహితమైనది యర్థంబు కావచ్చును. తద్ర హితమైనది వ్యర్థంబు.

అర్థంబువలన మనకుం గలుగు నుఖంబు ద్వివిధంబు. తృప్తశక్తింపడేని బాధగానుండును గదా ! అబాధను నివారించుట యొకటి; ఇచ్ఛాపూర్తియైనందున సంతోషము జనియించుట రెండ. తృప్తాశమనంబునకును సంతోషజననంబునకును అనుగుణమైనది యర్థంబు.

వాంఛలుత్పన్నంబులనియు నికృష్టంబులనియు రెండు విధములు. దేశమునకును దనకును వృద్ధికరములైన కోరికలుత్పన్నంబులు; కర్తివ్యములు. కల్లుద్రావఁ గోరుట, జూదమాడఁజూచుట, మొదలగునవి నికృష్టములు. శాస్త్రసనే యవి వ్యసనములు నాఁబడు.

ఈ తారతమ్యము మిక్కిలి ముఖ్యమైనదే యైనను సీతి శాస్త్రమునకుఁ జేరినదికాని యర్థశాస్త్రమునకు సంబంధించినదికాదు. వాంఛల యుక్తాయుక్తతలను విచారించుట నీతి శాస్త్రపుఁబది. వాంఛలెట్లున్నను తచ్చాంతికి సాధనములగు సస్తువుల సర్థములని భావించుట యీ శాస్త్రమున నావశ్యకము. ఇందులకుఁ గారణములు. — అర్థములు చెడ్డవైనను సరే మంచివైనను సరే సామాన్యలక్షణములు కలవిగానున్నవి. చూడుడు. సారాత్రావఁగోరువాఁడును ఇల్లుగట్టి పట్టి పుత్రులను బోషింపఁజూచు నరునిఁబోలే పాటుపడవలసినవాఁడే. అనఁగా “అర్థార్థసంబునకు శ్రమ అధారభూతంబు” అనుట సామాన్యన్యాయంబు. ఇట్టి సామాన్యన్యాయంబులు పెక్కులు

గలవు. ఏదిని విమర్శించుటయే యర్థశాస్త్రముయొక్క ముఖ్యోద్దేశము.

మఱి సరికా ప్రమాణము ఇది యుపదేశశాస్త్రముగాదు. ఏకారణములకే కార్యములు ఫలంబులు, ఏకార్యములకే కారణములు మూలంబులు, ఏకేశుప్రబంబుప్తియే సిద్ధాంతములను నిర్ణయించగలను, ననువిషయములను విచారించు మేకాని 'ఇట్టికార్యము చేయవలయును, ఇట్టి కార్యముచేయరాదు' అనియుపదేశించు ప్రతిజ్ఞ మవదిగాదు. శాస్త్రములు ఉపదేశ నిర్దేశములని రెండువిధములు. నిర్దేశశాస్త్రమనఁగా వస్తువుల లక్షణములను తత్సంబంధములను తెలియజేయునది. కర్తవ్యాకర్తవ్యబోధకమైనది యుపదేశశాస్త్రము. ఇందుకు దృష్టాంతము.

రసాయనశాస్త్రము పాపాణముయొక్క గుణములను వివరించును. శారీరశాస్త్రము ఆపాపాణమును భుజించినచో దేహములో నేయేమాపులు కలుగునో వానిని బ్రకటించును. ఇవి రెండును నిర్దేశశాస్త్రములు. ఇంక 'బాపాణము మనుజులకుఁ బెట్ట వచ్చునా, కూడదా? ఎందుచేత నది పాపకార్యంబని యెఱుఁగవచ్చును?' అనువిచారములు ఉపదేశశాస్త్రమునై న సరికా ప్రాముఖ్యము సంబంధించిన విషయములు. ప్రకృతము మన యర్థశాస్త్రమును రసాయనశారీరకాది శాస్త్రములట్లు నిర్దేశశాస్త్రమని యెఱుఁగ వలయును.

కావున పాంశల విషయమునఁగాని అర్థముల విషయమునఁగాని యోగ్యత యోగ్యతలను చచ్చించుట యీ కాత్మమున నధికప్రపంగము. ఇతడు మరువ్యవహారమునకుఁ బరమాత్మతైవ కాత్మముగావున నట్లుచేయుకుండుట పాపమునకుఁ బాపము; సాధ్యమును గాదు.

మతీయు నిష్కర్థముల నీజీర్ణుటకు నిజముగ శక్తి మంతములు గాకపోయినను శక్తియు క్తములని నమ్మితిమనిఁ జాలును. అయ్యవియు నర్థములుగ నెన్నఁబడును. అనారోగ్యముచే బీడితుడగు నదండు దేహముతోడ బుద్ధిబలముం గోలుపోయినవాడై యాపదములవలనఁగానిపనిసిద్ధి మణిమంత్రములచే నగునని తలచి భూత వైద్యులకు వారడిగినంత శానుకలొనఁగునుగదా! కావున నట్టి బూతులును జీవనోపాయములొక జేసియు మూల్యయు క్తములు. గావునను అర్థము లరబడవలయు.

నరూపములగు వస్తువులేకాదు క్రియలు సైత మర్థింపఁబడినచో నర్థములగును. తలిదండ్రులు తమకుమారుని యభివృద్ధిగోరి శిక్షనిపుఁడుదు విద్యావంతున కెంతైధనసంపాదించుపాధ్యాయుడుగ నుండ వేడికొందురుగాదా? గురువైనవాడు పదార్థములనమ్ము వ్యాపారివలె నికపాండిత్యము నితరుల కిచ్చి తాను అదిలేనివాడు కాకపోయినను, దానరిబుట్టు ప్రతిభానిశేషమున కితరులను బాత్రులుగఁ జేయును. వ్యాపారి

పదార్థముల నమ్మేనేని తనకవి లేకపోవుట తటస్థించును. నిద్ర, ఆరోగ్యము, దేహబలము, వీని నారీతిని విక్రయించుట సాధ్యము గాదు. అయినను తత్సంభవములగు ఫలముల నికరులనుభవించు నట్లు చేయవచ్చును. బలవంతుడైనవాడు 'దున్నలు'డగు సాహుకారియొద్ద గేహరక్షకుడుగా నుండి వాని దార్శిల్యము వలన గలుగు ఖాదలను నిరాకరింపగలుడుగాని తన బలము వానికిచ్చి వానిని కరాశ్రమవంతునిగా చేయనేరడు. క్రియాజన్యఫలంబులను పరిపరింపనగునుగాన క్రియలు సర్థంబులనియే భావించవలయును.

ప్రయోజనత్వంబు అర్థత్వంబునకు బ్రధానకారణంబనుటయు, విస్తోపార్జనంబున కనుకూలములగు క్రియలును అర్థంబులనఁబడు ననుటయు విలువగలిగిన వన్నియు సర్థంబులనుటయు సీక్రకరణములొని ముఖ్యాంశములు అర్థత్వమునకు మూల్యవత్త్వము ప్రధానముగాను. కావున సర్థము, మూల్యము, ప్రయోజనము వీనికుండు సంగత్యము నెఱుంగుట ఈ శాస్త్రమున విశేషశ్వర ప్రార్థన వంటిది.

నాల్గవ ప్రకరణము

మూల్యలక్షణము.

సార్థవస్తువులలోని గుణములు రెండు. (౧) నేరుగఁగొఱవలందీర్చి తృప్తియొనర్చుట. దీనికే ప్రయోజనము తీపయోగము ఇత్యాదులు నామములు. (౨) మఱి ఇతరులయొద్దనుంచు వస్తువులఁ గొనుట కనుకూలించుట. దీనికే మూల్యము, అనిపేరు. అమూల్యములైన పదార్థంబు లనఁగా విలువకు మీతనవని యర్థము. అనఁగా వానిని విలుచుటకుఁ దగిన యితర పదార్థములు లేవనుట. మూల్యమునకుఁ బర్యాయ పదంబు విలువ.

విలువకును వెలకును గలసామ్యము

విలువకును వెలకును భేదంబు గలదు. ప్రతిదేశములోను సర్కారువారియధికారముచే నప్పులు దీర్చుట మొదలగు నొడంబడికల నెరవేర్చుటకై యుపకరణములుగ నిర్ణయింపఁబడిన నాణెములున్నవి గదా! అట్టి నాణెములచే బహుళములలోనుండు మూల్యపరిమాణమును నిర్ణయించుట వెలయనఁబడును. దీనికే ధర, క్రయము, ఖరీదు మొదలగు నాహూంతరములు. మూల్యమును వెలయును భిన్నములనుటకు నిదర్శన మేమన్నను;—ఒక కాపువాడు తనయావును సంతకుంగొని

పోయి యొమ్మి యెద్దును గొనిరావలయునని నొకర్నించికొన్న వాడను కొందఱు. ఈకార్యము రెండువిధముల సరబేర్చి కొనవగును. అప్పుడు ఏకైకముగా రూపాయిలగొని యారూపాయిల నెద్దును గొనుటతో నుపయోగించుట మొకటి, అట్లుగాక యెద్దువకు చూతాపును గొనవలచిన వాడెవడైన జక్కనేని రూప్యంబుల పాహాయ్యము లేక యిరువదమిదమిదవస్తువుల మార్పుకొని సిద్ధార్థులై గృహమునకుఁ జొరవచ్చును. కావున ద్రవ్యమూలముగఁగాక నేరుగవస్తువుల మార్పుకొనుట రెండవది.

ఎల్లినను సరే మూల్యము లేనిది. పరివర్తనము జరుగదు. అనగా తనవస్తువును బదులిచ్చి తనకెందువకు నుపయోగమునకురాని వస్తువుగొవ నెవఁడునుకోరఁడు. కావున 'వినిమయమునకు (మార్పుకొనుటకు) విలువ యాధారభూతమునుట, మృదుము, ధర యంత ముఖ్యముగాదు. నాగరికత లేనిదేశములో నేటికిని నాణెములులేవు. మనదేశములోను నడవిననుష్కలము, రూపాయిల మార్గస్థ్యములేని ఎరివర్తనము జరుపుకొనుచున్నారేకాని నాణెము లనఁగానేమో మేలుగఁదు. వారు బజారునకు లేన, మైనము, ముష్టు గునతి తెచ్చి నేయి, నూనె, ఉప్పు, మిఠవకాయలు, ఇత్యాదులకై బదులిచ్చిమార్పుకొనిరెండవవలకుఁబోవుట యందఁజేరిన విషయమేకా! కావున మూల్యమునకును క్రయవిక్రయమునకు నెక్కువ సరళముగా, జరుపు

కొనుటకు సాధనములగు నాశైములద్వారా నిర్ణయింపబడిన మూల్యఫలములగు ధరకును, మిగుల వ్యత్యాసము గల దనుట స్పష్టము.

ఇవిరెండు నిట్లు భిన్నములైనను సెండ్మెంటో సంబంధించినవేకాని సంబంధము లేనివిగావు. మూల్యమధిక మగు కొలది వెలహెచ్చుటయు, తక్కువయగు కొలది తలుగుటయు ననుభవ వేద్యములేకదా !

—: మూల్యము ఏకవస్తు గర్భితముగాదు :—

ఉపయుక్త సర్వార్థములకును సాధారణమైన ధర్మము. అర్థముల సెండ్మెంటో, బోల్చి యభిలాషకొలది సెండ్మెంటో, గొలుచుటచేత మూల్యమింతయున్నదని యేర్పడును. లోకమున సుకేవస్తువు మూత్రముండినచో నదియెంత ప్రయోజన కారియైనను నద్దానియొక్క తారతమ్య నిర్ధారణకుఁ బర పదార్థము లేమింజేసి దానికి మూల్యము నున్న మూల్యమనగా 'ఇంతమూత్రము నాక్మపియము' అను నిర్ధారణ 'ఇంత మూత్రము,' అను నిర్ణయము ఇంకొకవస్తువుతోబోల్చి తులనాచినుగాని తేలదు. ఈ 'యంతి' నే ఇతర వస్తువులచే గాక రాజస్థాపిత దూప్యములతోఁ గొలిచిన వెలలు సిద్ధించును. కావున విలువ నిశ్చయింపవలయు నన్నను, వెల నిశ్చయింప వలయు నన్నను, ఈక్రియ తారతమ్య నిరూపణము నాశ్రయించి యుండునది గాన, సుకేవస్తువు యుండినంగాని సాధ్యము గాదు.

ప్రయోజన తత్త్వనిర్ణయమున కేకవస్తువైన జాలును. ఎట్లన, దానియందేళము, మనుష్యస్వభావములకుఁ (అవేగావాంఛలకు) దద్యాపసంతుష్టికరములగు పదార్థములకు నుండు బౌధవ్యము ప్రకటించుట. కాబట్టి లోకమున సనితరమైన వస్తువైకటిమాత్రమున్నను, దానిచే మనకుఁగలుగుతృప్తి 'వాంఛలనంతియులుగావు' అనున్న్యాయమును వివరించునప్పుడు ఉదాహృతమైనరీతి ననుసరించునటును వ్యక్తపఱుచుట సులభము. వస్తువుయొక్క రాశి యల్పమైన దానియందలి యాదరణ మధికముగ నుండుననియు, ననుభవించ ననుభవించ నూతనముగ వినియోగమునకు వచ్చుభాగముల వలని సుఖము ప్రాప్తమగుచు వచ్చుననియు, నిత్యాదీ ప్రయోజన స్థితింగూర్చిన న్యాయములన్నియు నాయేక వస్తువునే యాధారముగఁగొని నిరూపింపవచ్చును. ప్రయోజనమునకును, మూల్యమునకును నిదియొక భేదము. అద్వితీయములకు నుపయుక్తత యుండఁబోలుఁగాని విలువ యనంభవము.

మూల్యము - ప్రయోజనము - రాశి

వీనియందలి యన్యోన్య ప్రచుములు.

సార్థవస్తువులలో ప్రయోజనము, మూల్యము, ననుగుణద్వయ మున్నదంటిమి. ఈ గుణములకుంగల పరస్పరతయొక్క వివరమెట్లు ?

సామాన్యముగాఁ జూడఁ బోయిన :—

(౧) ప్రయోజన మెక్కువయైన మూల్యముసాధిక్యముం బొరయును. ఉదా. బంగారునందు జనులకు వసూరాగము మిక్కుటము. ఇనుమునందు దంతగాఢము గాదు. కావున నినుమునకన్న బంగారము విలువయందు మిన్న. కొనుటలో నెక్కువ మొత్తము నిత్తుము. అమ్ముటలో నెక్కువ వుచ్చుకొందుము.

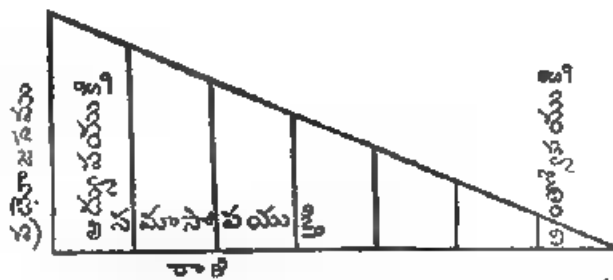
(౨) ప్రయోజనము రాశివనుపరించి యుండును. అనగా నంత్యభాగముమొక్క ప్రయోజన మనుట. లోకమున నినుము రీతిని బంగారము నర్వసాధారణము గాదు. అనగా రాశి లఘువు కావున ముఖ్యత గురువు. ఇంక వినుమన్న నో దీని కెల్లభంగుల విరుద్ధము. రాశి ఘనము. ప్రాధాన్యము చుల్కన.

(౩) అయిన నొక సంగత్యము. ఏమి? నిజము చూడఁబోయిన నినుమునకన్న బంగారము ప్రయోజనకారియో? కాదు. లోకమున బంగారము మాయమైన జీవితము కష్టము గాదు. కాని నినుము లేకున్న బ్రదుకు పాడగును. కాబట్టి బంగారమున కన్న నేనుము శ్రేష్ఠము. అట్లయిన మూల్యమునందును నేల ప్రాధత్యముగాదు? ప్రయోజనముంబట్టి మూల్యముండుట నిజమేని ఇనుమునకన్న బంగారునకు వెల తక్కువ యుండవలదా? ఇంతేకాదు. గాలికి లేని ప్రయోజన మేసామగ్రికిఁ గలదు? అయినను గాలియొక్క మూల్యము నున్న. కొనువారు లేరు, సంతలకని సంచల. నింపువారు లేరు. ఇందుఁ బ్రయోజనముండియు విలువ వెలయ దయ్యె.

ఈవిశేషములకేమి సమాధానము? వినుండు:—

ప్రయోజనమునునది ఫండిగ్ధపదము. దానికర్థము లనేకములు. ఎవ్వయన రాశికిని వాంఛకును గలసామ్యము నీవటము మాదించెడు జూడును.

2-వ పటము.

రాశియొక్కవయగుకొలది నూతన (లేక, అంత్య) భాగములచే నట్లు సుఖము క్రమముగ దక్కువ వడియెడు. శాస్త్రవరాశి తఱచుచుండు నిర్దానియంత్యభాగమువలని గుణము కుఱుచవడును.

రాశి యత్యేల్ప మైవపుడు గలుగు మహద్దండ సుఖము అద్యపయుక్తి.

రాశింబట్టి, యారాశిలోన సంత్యభాగమై, తత్సార్వభాగముల కన్న దక్కువయగు సుఖము నిచ్చునదియైన దాని వలని ప్రయోజనము అంత్యోపయుక్తి.

ప్రతిభాగముయొక్కయు నుఖమును జమచేర్చుటచే,
వస్తువుయొక్క రాశినమస్తముచే నీచిని నుఖ మేర్పడియెడు
దీనిపేరు సమూహోపయుక్తి.

మూల్యము ప్రయోజనముచే నిశ్చితిమనఁగా సంత్యప్ర
యోజనముచే ననిమాత్రమగ్ధము. గాలి యరుతరాశిగాన సంత్య
ప్రయోజనము దానికి లేదు. సమస్తప్రయోజన మున్నది. కావు
ననే దానియందు మన కెంతయో శోరవ ముండుట. ఈగార
వము డబ్బునిచ్చి పుచ్చుకొందమను బుద్ధిని గలుగఁ జేయునది
కాని యెల్లరకుఁ దెల్లంబు.

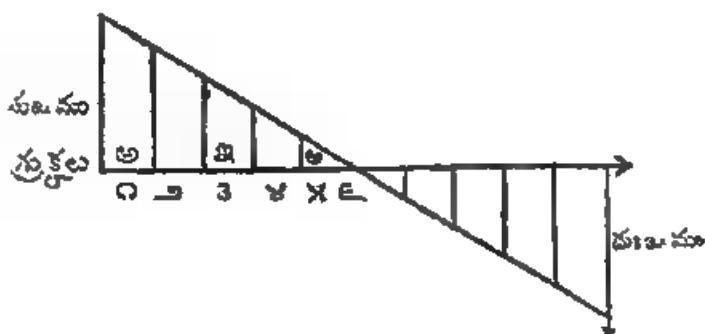
పూర్ణోపయుక్తి యున్నం జాలదు. అర్థపదవి నందుటకు
సంత్యోపయుక్తి ప్రధానము. ఈసిద్ధాంతము నింకను విప్రుల
ముగ వ్రాసి ప్రస్తుటంబొనరించెదము.

—: మూల్యవిషయమైన విస్తారవ్యాఖ్యానము :—

ఫలసిద్ధిమెనంగి కాంక్షలఁబూరించు గుణంబు ప్రయో
జనము నాఁబడు. కాంక్షితవస్తుసిద్ధియే ఫలసిద్ధి. ఈప్రతిరాశి
యధికమాకొలఁది వాంఛయొక్క తీవ్రతయు, దలుగుచు
వచ్చును. కోరికకొలఁది గడింపఁబడినచో నాశనింది యంత
మొందును. అశ య్యరటి చెట్టువంటిది. ఫలములేకుం గారణభూత
మయ్య ఫలాభివృద్ధితోడ క్షయముండాల్పును. దీనిని, నీటి

సామ్యముచే మున్నే నూచించితిమి. నూచనలతో విరమించినఁ జాలదు. కాన నింకను విచార్యము. మరల నీపటముగమనింపుడు.

3-వ పటము.

త్రాగన్బాగను సుఖము—అనఁగా ప్రయోజనము కొఱతవడుటయు, కొంతవడికిఁ బ్రయోజనము పూర్ణమై యదృశ్యమగుటయు, మఱియు బలాత్కారముగ నాస్వాదింపఁ జూనిన కష్ట మావిర్భవించి రాశివోడఁ గ్రమగతి విజృంభించు టయు నీచట స్పష్టములు. అదియట్లుండే, ప్రకృతము ప్రయోజన సూక్ష్మతమాత్రము యోచింపుడు.

తొలిగ్రుక్కచే గలిగిన ప్రయోజనమునకు ఆదిప్రయోజనము, అద్యుపయుక్తి, ఇత్యాదులు నామములు.

వదైనరాశియందు అంత్యభాగముచే గలిగిన యుపయోగమునకు అంత్యప్రయోజనాదులు పేర్లు.

ఇంక నంతరాశిని గడించినందుననో యనుభవించి నందుననో కలుగు యుక్తపు సుఖము సమాసాపయుక్తి నామము.

పైపటములో అ = అద్యుపయుక్తి, ■ = గ్రుక్కలప్పటి
యంత్రోపయుక్తిగ, గి, అ, ఆ, లచే జాట్లఁ
బడిన న్యాయము సమాసాపయుక్తి. ఒకవేళ
మూడు గ్రుక్కలకే చేతనున్నచేటు నవ
రైన లాగికొనిలేని అప్పటి యంత్రోప
యుక్తి : ఇ. అట్లే వివిధరాసులకు ని
యమింతునది.

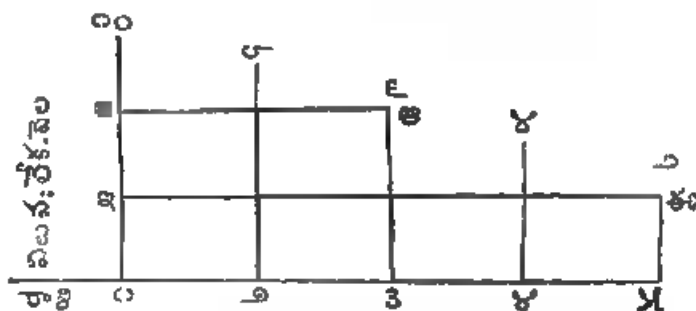
ప్రకృతిము చర్చింపఁదగినప్రశ్న :—అయిదు గ్రుక్కలు
నిండారెఱో, ఏదవగుక్కయొక్క ప్రయోజనము 'అ' అనగా
ఏనుగుక్కలు గలిగిన రాశియొక్క యంత్రోపయోజన మనుట.
ఇది కడపటి గ్రుక్కయొక్క లాభముందెల్పునా? మఱి తక్కు
ర్వపుగుక్కలయు నుపయుక్తతందెలుపునా?

ఈసందియమేల కలుగవలె నందురో. చూడుడు.
నీళ్ళను అచ్చుట కొకఁడు వీపాయి పూరించి తెచ్చినాడను
కొందఁడు. ఆనీళ్ళను మన నిదర్శనములోని నాలుకయెండినవాడు
వెలకుఁ గోనువాడైన నమ్మువాఁడు, తొలిగుక్కకొక వెల,
మఱుదానికి నింతవెల, అనియిట్లు క్రమముగ కృష్ణపక్షక్రయ
ముల విధించఁబోవునా? పోడు. కారణమేమి? ఒకగు
క్కకుఁబించిన రాశిలేకుండిన నతఁడొక్కరూపాయైన నెనఁగి
దానిం బొంద నుద్వ్యక్తుండును. ఏల?దాహకాపము నిర్భరము
కావున. ఒక్కవీపాయి నీరున్నదిగావున నివృత్తి యేమకాలపు

ధరల నాశనమయిచున్నా? ఇట్లుండఁ జెంబునకు నరణాయమ్మ న్నను జేరమునకుఁ సన్నద్ధుడైనఁ గావచ్చును. ఇట్లు నీరములు తక్కువవెలకు లభించినను దానివలని ప్రయోజనముయొక్క గతులు మాటునా? ఏలమాటవలె? రూపాయనిచ్చిన నేమి? అరణాయించిన నేమి? తొల్లిగొక్కచేగలుగు నుఖము పిపాసా తీవ్రతబట్టి యుండుఁ గావున నది క్రయములమేరకు భిన్నపృత్తిఁ దాల్చుచాలదు. అట్లే తదితిరములైన గ్రుక్కలయు నుఖము ధరల ననుగమించియుండదు. ధరలును (క్రిందఁజూప బోవు విధ మునఁదప్ప) నుఖముల క్షయస్మద్ధుల ననుగమింపవు.

చూపఁడు. వెలల విషయముగోని వివరీకము! రాశి కొలఁది వెలలును మాటును. కొంచెమేపండిన వెల లెక్కుటయు, పంటలు సమృద్ధములైన వెలలు వ్రాలుటయు, దెలిసిన సంగతులే. దీనిని పటము వ్రాసి చూపిన బొగుగదా!

4-వ పటము.

ఒకేపండిన కాలమునకిన్న నెక్కువయింతల కాలములో వెలలు తక్కువ. వెలలు తక్కువయిన నేమి? సూతనముగఁ

బుడిసభాగమునకు మాత్రము తగ్గుననియా? కాదు. ఇంతెట్లు? ౧౦౦ పుట్లనాడుపుట్టికి వెల ౬ రూపాయలుండు ననుకొందము. ౫౦౦ పుట్లనాడు పుట్టికి వెల ౩ రూపాయలుండును. ఇప్పుడు తొలి ౧౦౦ పుట్లకును ౨ రూపాయలే కాని వెలయొక్కవ యుండజోదు. అనగా విలువ, వెల, వీనివిషయములో నుకభాగమునకు నేమమానము ఖరీదు సమకూరునో తదితర భాగములకు నదేపరిమాణము సమకూరుగాని, వివిధరీతుల పరిమాణము లేక రాశితోని భాగములకు నుండవు. కావుననే రాశియొక్క మొత్తపువెల నూచించునపుడు, తక్కువవెలగల భాగముయొక్క వెలయే తక్కినవానియు వెలయనియు, ఈ ఖరీదును భాగములయొక్క సంఖ్యతో గుణించిన మొత్తపువెల ఘటల్లుననియు శాస్త్రసిద్ధాంతము.

3. ఇంతలవేళలో మొత్తపుఖరీదు ౧. 3. అ. ఆ. లచే నావృతమైన మండలము. అనగా భాగములు మూడింటికి ప్రతియొక్కటికి వెల=౬. అట్లే ౫ ఇంతలవేళలో ప్రతిభాగమునకు వెల ౨. మొత్తపు విలువ ౧, ౫, ౩, ఈ, లచే వేస్టితమైన చక్రము.

ప్రయోజనమునకు విలువకు నుండు వ్యత్యాసము లేటపడవలెనన్న సీరెండుపటములను గమనించి చూచినం జాలు. వెలలనో:—రాశింబట్టియన్ని భాగములకును వెలయొక్కటే

ప్రయోజనములనో:—ప్రతిభాగమునకు నెక్కిక పరిమాణము. అది నెక్కువ; తుడదెక్కువ.

అయిన సంత్యభాగ మూల్యమే ప్రతిభాగముయొక్కయు మూల్యమైన విధమున సంత్యోపయుక్తినిం బ్రతిభాగోపయుక్తిగ నేల గణించరాదు? రాశితోడ మూల్యము తగ్గును గదా! లెట్లే ప్రయోజనమును తగ్గునదియో. ఈమాత్రము నమన్వయము గలవానికి సంపూర్ణనమన్వయమేల పొందింపనీరు? ఇదియనేకులను బట్టిభాధించు బ్రహ్మరాక్షసివంటి ప్రశ్న.

కారణములు:—(౧) మూల్యము వస్తువులను గొనుట యుండుట వీనిలోఁ జేలుతారతిమ్యము. ౧౦౦ పుల్లెండిన కాలములో మెలలు ౪కి వచ్చుజో. ౧౦౦ పుల్లెయుండిన మెల ౬ రూపాయలుగ నుండుననుట యిప్పుడును (అనగా ౧౦౦ పుల్ల కాలుమునను) నిజమేయైనను ౧౦౦ పుల్లను ౬ రూపాయలుగను, తక్కిన ౪౦౦ ను ౮ రూపాయల రీతిగను నమ్మనవచ్చు గాఁజ్ఞించుడు? కాఁజ్ఞించిననునాకాంత విధలమే. ఎట్లన. అట్టి పిచ్చివాదముల కెవఁడైనఁ గడంగిన 'మాకు ౪ నకు వచ్చు ౪౦౦ లోనుండు పుల్ల నేయిచ్చుడు. మెలపొడుగైన ౧౦౦ టిని మీయింటనే నిలుపుకొనుడు' అని తీయువారు పోలీసము నేతురు. కాబట్టి భాగములు భిన్నప్రయోజనములుగ నున్న నేమి? తక్కువప్రయోజనము గలిగి, వెలసరసముగు సంత్యభాగముఁ గొన్ననేమి? ఎక్కువ ప్రయోజనము గలదియని

వ్యాఖ్యానార్థమెన్నఁబడిన ప్రథమభాగముఁ గొన్న నేని? భాగములగుణము సమానమైన సుఖము సమానమే. కావునఁ గొనువాడు రాశింబట్టి యేర్పడిన యథమపక్ష క్రయమునకన్న వధికమేవాడు నియ్యఁడు. సుఖమెక్కువగనున్నను, అట్టి భాగమే తక్కువవెలకు లభించునేని ఎక్కువవెల యెల యిచ్చును?

అట్లైనచో ప్రతిభాగమునకును వివేక్షామూల్యములున్న వని యేలయంటి? అయ్యోరామా! మేమట్లనలేదు. మామాటముకటి. వినియర్థము వేటాకటి! కానిండు! ఈనంశయము నివారించ నింకొకవ్యాఖ్యానము చేసెదము.

ఈక్రింది దృష్టాంతమును విమర్శింపుడు:—

౧౦౦ పుట్లకాలములో వెలపుట్టికి - ౬ రూపాయలు-

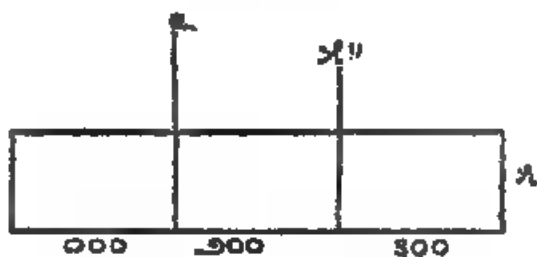
౨౦౦	„	౧౪	„
౩౦౦	„	౧	„
౪౦౦	„	౪౪	„
౫౦౦	„	౪	„

ఇట్లువెలలు మాఱుట స్వాభావికమే కదా! కాబట్టి మూల్యసిద్ధాంత మూహించు పద్ధతి యెట్టిదనఁగా:—

౩౦౦ పుట్లకాలములోను ౧౦౦ పుట్లయన్న దానికి వెల ౬ రూపాయలవంతున యుండుననుట నిశ్చయము. కావున ౩౦౦ పుట్లుల్ని త్రియైన యవసరమందును ౧౦౦, ౨౦౦ టికిని, ౬, ౧౪ లకును క్రమముగాఁ గల సామ్యములు నశించి

సమగ్రములది బయటఁ బ్రత్యక్షముగ నిర్వహింపఁ ను యుద్ధిక రాశికాలముందును లీప్తయెయున్న న్యాయములు, కాస్త్రీన వానిని వదలఁగూడదు. మఱి ౩౦౦ పుట్లకాలములో ప్రతియొకపుట్టి కిని సాక్షాత్తుగ సిద్ధించుధర ౧. దీనిని వదలరాదు. ఇక నీరెంటిని గలిపినట్లు చూపుట యెట్లవఁగా:—

రీ-వ పటము.

అనఁగా రాశితోడ మూల్యమును నూఁబునది యని ప్రచురించుటకై, యప్పటి ౩౦౦ పుట్లరాశి వివిధపరిమాణములు గల రానులకూడికచే నేర్పడినదిగా భావించి, యంత్య రాశి మూల్యముచే ప్రతిభాగముయొక్కయు మూల్యమునేర్పడియెనంటిమేని, పైనివ్రాకుచ్చిన రెండున్యాయములయు నన్యాయమును నిత్యతను రక్షించిన వారమగుదుము. “రాశితో మూల్యము నూఁబును, ఏదైన నొక రాశింగణించి చూచితిమేని దానిచే నేర్పడిన మూల్యమదైనాని ప్రతిభాగముంజెందును” ఈరెండు న్యాయములును పరస్పరవిరుద్ధములుగావు.

(౨) ఈరీతిక ప్రయోజనముం గూర్చియు వ్యాఖ్యనీల చేయుదు? చూడుము. రాశింబట్టి ప్రయోజనముండును. ఈ

గుణమున నిది విలువకుఁ దోఁబుట్టువు. అదిప్రయోజనముకన్న సంత్యజప్రయోజనము తక్కువ. రాశియెక్కువయైన విలువయొక్క గణించువనుటలో యుల్యము. ఇంక సంత్యజప్రయోజనమే ప్రతి భాగప్రయోజనమని మూల్యపముక్తులకుఁ దెగని బాంధవ్య మేలకల్పింపరాదు? దీనికి సమాధానము:—

ప్రయోజనము భావము. విలువ వస్తువులను ఏమాత్ర మిచ్చి మాధ్యకొందమను నిర్ణయము.

ఏవెలయిచ్చినను వచ్చే ప్రభవమున వాడెఁబడు భాగము తొలుకాకా వానరీతి వాంఛాసంరంభమునాల్చి యెక్కువ సుఖమునిచ్చును. ఒక్కతూరి సుఖముఁజెంది యసంతరము గొంతకాలముకు వచ్చిన తక్కువ సుఖమున కన్నఁ దొల్లటి సుఖమెక్కువకాదని మందలింపఁదగునా? సుఖమేమో యారగింపఁ బడినది. జీర్ణమునైనది. పిమ్మట నొకవేళ నమితనేవ చేఁ గష్టమువచ్చినను అతొలిసుఖమెట్లు కొఱఁలేపదును? కావున ప్రతిభాగమును భిన్నప్రయోజనములనుటయ స్యభావి పన్తులేము.

ఇంక విలువవిషయమై యిట్లుగాదు. వినియోగించుట లోనన్న భాగ భాగముగ మెక్కుదుము. కొనుటలో నీ తీర్పు వేటు. అకాలమునందుండు రాశివంతయు గణించి, దానికే నేనెల తటస్థించుననుట విచారించి యావెలకుఁ దీయుటయు. కాని భాగభాగమునకు నొక్కొక వెలయనుకొనము. తిరుట.

మొదలుగా వినియోగక్రియలయందును కార్యాలేమనగాని నుఖమునుండించకున్న వివాదముప్పుకోవలసినదే. శోర్యారంభమునుండి—ఒక్కయూరంతమునుండియా? దూరమునుండి హాసనలు గుప్పించునరీకే—నుఖము ప్రసన్నమగుట మీరెఱిగినదే కదా! విలువయొందిట్లా? కాదు. రాశియేర్పడిన తదనంతరము విలువ యేర్పడును. భుజించి ముగించిన పిమ్మట నేమినుఖమున్నది? కడుపు బరువొకటకాక! కాబట్టి మూల్యము, వస్తువుయొక్కరాశి కుదిరిన పిమ్మట చాని పరిమాణము ననుసరించి ప్రతిభాగమునకును గుదురు న స్వంతరతారతమ్యము. అట్లగుట నెల్లభాగములకును రాశికొలది నేకరూపమూల్యముందును. ప్రయోజనమన్న నో నానావిధ పరిమాణములు గలది.

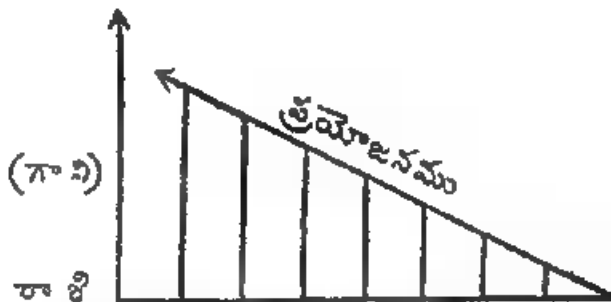
(3) మూల్యమునకుం బ్రయోజనమునకును నిరంతర సంయోగముం గలిగింప ననుభవవిధితంబులైన మణికొన్ని వర్తమానములును బాధాకరంబులు.

ఎట్లనఁ—గాలి యుపయోగకరమందురా? అనరా? నిస్సంశయముగ నుపయోగకరమే యనియొప్పి తీరవలయును. బుగారు, పెండ్లి భీనికన్ననిది ప్రధానము. ప్రాణాధారపదార్థము. అవునుగాని గాలియొక్క వెలయెంత? సామాన్యముగ మేన్న. అనుగానంత్యమూల్యము పూజ్యమనుట. కౌపున సంత్యప్రయోజనమును పూజ్యమే. అంత్యమూల్యము పూజ్యముగాన ప్రతి

భాగముయొక్క మూల్యమును బూజ్యమే. కావున గాలి మూల్యముకొనునట్లు సర్వసమతము.

ఇత ప్రయోజనముగూర్చి యిదేవ్యాఖ్యఁజేసిచూడుడు! ఎంత యాభాసముగానుండునో! అంత్యప్రయోజనము నున్న. కావున ప్రతిభాగముయొక్కయు ప్రయోజనము నున్న. గాలియందునకుం బనికిరానివస్తువు! ఇదెంతబాగుగ నున్నది! ఇప్పుడే యిది బంగారమున కన్న గొప్పయని యంటిని. ఇంతలోన యిది నిష్ప్రయోజనంబనియ నెదిరె! ఈపరస్పరవిరుద్ధ పూర్వ పక్షము తెల్లునిలుచును? కావున గాలింగూర్చి చెప్పఁదగిన దేమనఁగా. చూడుడు!

౪-వ పటము.

గాలి మిక్కిలి కొంచెముగానున్న జానియొక్క ప్రయోజనమునకంత యని చెప్పవగునా? కావున దాని కాద్యుపయోగి యవ్యయము. అవాక్షానపగోచరము. రాశియొక్క వయగుటచే దాని యంత్యప్రయోజనము తఱుగుచువచ్చును. రాశి యిహ

రమును గోరికకునుఁ దలంపునకు మీరినదగుట దాని యంత్య ప్రయోజనము మున్నతోనమము. కావుననే దానియందు మనకు నాదరము. ప్రబంధకపులకు వనితామణుల నడుములవలె శూన్యము. అంత్యప్రయోజనములేకున్నను సమస్తోపయుక్తి లేదనఁగాదు. మీఁదివటముం జూచుఁడు. అంత్యోపయుక్తి యెఱుకకు రానియంత మాత్రము. అనఁగా నేమియు లేదనుటకు మర్యాదమాట ! ఇఁకఁ బూర్వోపయుక్తియోమేర లేర్పఱుపరానియంత విస్తృతము కాబట్టి నమప్తి నమేయ మైనగౌరవమున్నను విలువలేదు. అగస్త్యుఁడు సముద్రమును అరవేతిలోఁ జేర్చినట్లు వాయువునంతయు నెవఁడైన మొత్తముగా నేకరించి మూటగట్టి మూలఁగూర్చున్నచో నది ప్రాణాధారముగాన వాడడిగి నంత యిచ్చికొనఁ ద్వరపడుదుము. స్వచ్ఛందముగ వలసినంత దొరుకునుగాన దానికి నంత్యప్రయోజనమును విలువయు మృగ్యములయ్యె.

రాశికి మించినకోరికలున్న నారాశియొక్క యంత్య భాగమునకుం బ్రయోజనము సిద్ధము. కోరికకు మించినరానులున్న నంత్యభాగములతో నెవరికీమిషని? అవి తీర్తలు.

అంత్యోపయుక్తియే లేనియెడల మూల్యముండదు. అనఁగాఁ గోరికకుమించినరానులున్న వానిని బతులు సరుకో. లిచ్చికొన నెవ్వఁడును గోరఁడు. అంత్యోపయుక్తి యున్న మూల్యము తప్పదు. అనఁగా రాశికిమించిన కోరికలుంటచే నారాశియెడ జనుల కాదరమున్నదనియు, దానంజేసి సరుకుల మాత్రాసంగియైన దానింబడయఁ జూతురనియు ననుట.

చూచితిరా! ప్రయోజనమునకును మూల్యమునకును
ఇంత సేతునకు నిర్ధారణకు వచ్చిన సామ్యము!

అత్యోపయుక్తికి సమన్వేషయుక్తికి, మూల్యమునకును
సంబంధములేదు. ఉదా. గాలికి ద్వివిధోపయుక్తులు దట్టము,
మూల్యము వహి.

అత్యోపయుక్తియు మూల్యమును నిత్యవంయుక్త
ములు. మూల్య మంత్యోపయుక్తిచే నిర్ధారితము. ఉదా. రాశి
సనునన్నిటి యంత్యోపయుక్తి యుండును. ఆకర్షణ యుప
యోగముగల భాగమున కేమి వెలయో యదియే ప్రతిభాగమున
నావేశించిన మూల్యము. పీచాయినీరు అచ్చుకమునకుండిన తొలి
చెబ్బు మిక్కిలి యుపయోగకరము. కషటిది యధమము.
అయ్యును ఈయధమరాశికి నేమిత్తురో యంతకన్న నెక్కువ
తత్కూర్వరాసుల కిచ్చుట గానెరదు. రాశిననునరించి యేర్పడిన
కనీసము ప్రయోజనమున కేమి యిత్తుమో యదియే రాశి
యొక్కయు, ప్రతిభాగము యొక్కయు విలువ. ౧౦౦ పుట్ల
జ్జాలములో ౧౦౦ పుట్ల నాటికన్న వడ్ల యంత్యప్రయోజనము
లేక్కువ. ఈతక్కువంబు యేర్పడిన నయమైన వెలయే ప్రతి
పుట్టియొక్కయు వెల.

అంత్యోపయుక్తిచే మూల్యము నిర్ణీతమగు నని యుం
టిని. బర్తా ముదలగు దేశములనుండి వియ్య ముదముగ వచ్చు

మరియే వెలగడదియించెనేని మనకావులు మంచివెలులేవని పంటల దగ్గింతుట. యంత్రములచే దయారుచేయుటను నీలి ప్రసిద్ధికి వచ్చినదే. నల్లూరు మొదలగు ప్రాంతములవారు నీలిపంటల బానించి యుండుట తెలియదా? అనగా నిప్పటి భరల ప్రకారము పూర్వమున్న నీలిరాశిలోఁ గొన్ని భాగములకుఁ బ్రయోజనము భగ్నమాయెననుట. (అనగా నారాశికి సంత్య ప్రయోజనము పడలేననుట) కావున రాశి తగ్గింపఁబడియె. మరల నేదేమి కారణముచే బంటనీలికి గిరాకి పోయినది నాయాదరాధిక్యముతో సంత్యప్రయోజనమును వికసించును. పంటనే విలువఁబెల్లినఁ బంటతిప్పటివలె ముకుళితస్థితిలోనుండవు. అంతోవఱకు క్రియు మూల్యమును రెండు శరీరములంజెందిన యేకాత్మ యుట్టిని.

రాశిచే సంత్యోపయుక్తియు మూల్యమును నిర్ధారితములు. మఱి యంత్యోపయుక్తి మూల్యములచే రాశినిర్ధారితము. ఇదా, నీలికిని రాశి (అనగా మూల్యము) పోచ్చిన నెక్కువరాసులు పండింపఁబడును. కావున రాశియు మూల్యమును పరస్పరనిదానములు.

గాలిమొదలగు పవ్యయరాశివస్తువులకు సామాన్యముగ విలువలేకున్నను దేకాదివిశేషములంజేసి విలువ యేర్పడుటయుంగలదు. ఇదా. (౧) ముత్యపుచిప్పలకొఱకు

సముద్రములో కెంతయోలోతునకు దీనినవారికి గొట్టముల
గుండ గాలి గొట్టుచును దీనిశ్రే యిన్ని భువపుటకును గాలి
కింతయని భరల విధించును. (౨) ఊటియోడని మహావల్లభము
లలో మంచిగాలి పాటునిండ్లకు బాడుగ కొంచె మధికము. ఇది
గాలికొల కియ్యలుదిన వెలయేకదా !

మూల్యము వినిమయపంబుధి. అవగా వస్తువుల బేర
సారములలో మాప్పుకొనుటయందు దీనికింత, దానికీమాత్రము,
అనియేర్పడు విలువ. వ్యవహారపరివర్తనము లేనిదైనచో ప్ర
యోజనములునుగాని మూల్యములునిర్మలములగును. కావున
గదా యనేకవస్తువులున్నంగాని విలువకును వినిమయమున
కును నెడము దొరకదంటిమి. ఇట్లు ఇచ్చి పుచ్చుకొనుటలో
ప్రత్యక్షముగు “ఇంత - మాత్ర” మనుడములచే సూచింపఁ
బడిన భావమును వెల్లడిపఱచుటకై వస్తువులు యాగభాగము
గానుండు రాసులంబోలినవని యూహింపవలసెగాని, నిజము
యూడఁబోయిన గాలియొడలగునవి యఖండములైన యేక సము
దాయములే. అవి యినుకనలే బాడిపొడిగా లేవనుట స్పష్టమే.
ఒక పేరఁ గుప్పలుగాఁ బోయిందగిన వస్తు రాసులు మొదలగువాని
రాసులుండ లేదా యని యందుకో! తిన్నవిగాని యొకమాటు
జానిని రాశిగాఁ జేర్చినపిమ్మట ‘ఇది మొదటికొప్పు; ఇది రెండవకొప్పు’
యని నిరూపింపవలసా? నిరూపింపితిమిపో జానివల్ల నేమిగుణ
ము? రాశిననువలించి యెన్ని పాళ్లకుఁ గలుగు విలువయొక్కటియో.

అట్లుగనుట ప్రభవమిద్విధియాది నిర్ధారణ నిరర్థకమే. కాబట్టి వదార్థము లప్పటప్పటికి నేకవముదాయములుగాని భిన్న భిన్న భాగములు గావు. రాగులమండీలో నొకానొక నామ ౧౦౦ పుట్లు వచ్చిచేరిన వనుకొనుడు. ఇవన్నియు నొకేయంగడిలో దిగవు. ౧౦ యంగళ్ళున్న నొక్కొక్కటి ౧౦ పుట్లుగొని యమ్మకమునకు నుండునోమో. ఇట్లు ౧౦౦ పుట్లును ఒదిపడిగా విభాగింపఁబడి ౧౦ చోట్లఁ జేరినను, ఆమండీలో నేర్పడినవెల యీ వెచ్చేఱుపదుల ననుసరించి యుండదు. మఱి యాముత్తపు ౧౦౦ పుట్లనుండి ప్రభవిల్లిన వెలయే యన్ని భాగముల నావేశించును. చూచితిరా, యయ్యైకాలముల నయ్యైవ్యవక్రముల వస్తువులు నిజము చూడఁజూయిన జరిగిరి గలిగిన. యేక సముదాయమే యనుట యనుభవదృష్టము.

భాగభాగములుగా నున్నవనుట వ్యాఖ్యానార్థము చేయఁబడిన యూహ. ఏవ్యాఖ్యానము లందురో. ఈరెండు వ్యాఖ్యములం బ్రవర్ణించుటకై :— (౧) రాశితోడ నేలువయు సామాన్యముగ మాటును. రాశి యీమాత్రమైన వెల యింత, ద్విగుణితిమైన నింత, ఇత్యాది సాదృశ్యములు శాశ్వతములు. (౨). మఱి యయ్యైకాలముల నయ్యైవ్యవక్రము లందు రాశిసమస్తముచే నిర్ణయమునకుఁ జేఁబడు వెలయే ప్రతిభాగముయొక్కయు వెల. మఱియీకాలములోను పూర్వము చెప్పఁబడిన సాదృశ్యము లదృశ్యాకారముతో నున్నవి.

ఈవ్యాయద్విత్తయము సిద్ధాంతము చేయుటకునై హేతు భూతములుగ ననుకూలించునవిగాన భాగభాగములుగ గణించుట యుక్తము.

మఃజీయు మూల్యశూన్యంబు ప్రయోజన శూన్య బని కొందఱు భ్రమింతురు. ప్రయోజనము, విలువయు సచుగ్ర సమర్థముఁ దాల్చినచో, రత్నములు బంగారు మొదలగునవి ప్రబల ప్రియములుగాన, నవి వాఁయ్యదులకన్న నెక్కువ ప్రయోజనము కలవి యనవలసి వచ్చును! ఇది హాస్యవాదమే కాక కువాదమును. దీనిని ఖండించు విధమెట్లు? విలువకు ప్రయోజనమునకు సంబంధమే లేదని యందమా? ఇది ప్రకృతి విరుద్ధము. ప్రయోజన మున్నంగాని వస్తువుల నెవరుఁ గొనరు. వీధి దుమ్మునెవరైన వెలనిచ్చి తీయుదురా? కాబట్టి ప్రయోజనమునకు మూల్యమునకు నేదోసంబంధమున్నది. మన వ్యాఖ్యాన మేమందురో. విలువ రాశిననుసరించి యుష్కవించు సంత్య ప్రయోజనముతో సమన్వితము. అంత్యప్రయోజన మనఁగా సంత్యభాగ ప్రయోజనము. “అంత్యభాగ” మని యవ వలసి వచ్చినందున వస్తువు భాగభాగములుగ నున్నదని వితర్కింపవలసి. ఉపయోగము నానామూర్త్యుల దాల్చినయది యను నిర్ధారణయొక్క సాహాయ్యములేనిది గాలికి బంగార మునకును జరుగు వీ తర్కయుద్ధములో గాలికి జయము రానేరదు. ఈజయమెట్లు చేకూర్చుటదే ననఁగా, గాలికి సంత్యోగ

యుక్తిలేదు. ఇయ్యది బంగారమునందు ఘనము. అయినను బంగారమునకుఁగల సమష్ట్యవయుక్తిని వాయుమండల వమష్ట్యవయుక్తిని సామ్యము దోమకు నేనుచునది. నందు వానియట్టిది.

కాని! విస్తృతం భాగములున్నవనియు, ఈభాగములు ప్రభమద్వితీయాదులనియు, అత్యభాగమనునది రెంటి టియున్నవనియు, ఈభాగములమొక్క యుపయుక్తత గూఢము క్రమమైన క్షయముం దాల్చినదనియు, — ఇన్ని సిద్ధాంతములను దెచ్చిన దెందునకు? గాలిమాట నిలుపుటకేనా! వినుడు. గాలి మాటయనునది మనమాటగాదా? అనగా నవరత్నముల కంటెను గాలిప్రధానమనుట యనుభవముగాదా? ఈయనుభవమును సహేతుకముం జేయుటకు. మఱియు, భాగభాగముల నుండి ప్రభవించు మఖము న్యూనతెగలది యనుట ప్రత్యక్షమనుభవగోచరము గాదా! నీటి సామ్యముచే నియ్యది సుబోధము నేయబడియోగదా! కావున సిద్ధాంతము లన్నియు గాలి మాటలుగావు, గేలిమాటలుగావు! మఱి సత్యములు. ప్రత్యక్షజ్ఞానమున లీనములైయుండు గూఢతత్త్వములు.

సంగీత విద్వాంసులరీతిని మనము సారోహవరోహములం జేసితిమి. తలనుండి తోడవఱకు మొదలు తడవిదూదితిమి. ఇప్పుడు, తోడనుండి తలవఱకం బరిక్షించితిమి. అయ్యాలాగ్ర పతనమన్న నట్టిదే యుండునేమో! ముందవరేగదము.

ఆమృతయుక్తి యనఁగా, వస్తురాశి యత్యల్పమై గిరాశి యత్యధికమైన కాలమున దానియందు మనకుండు నాదరము. గాళికి నాద్యవయుక్తి నిర్ణయించుట కష్టము. అదిరుగులు గొంచెమైన మవప్రాణములే యుండవు. ఇది నాదరమునకు నాధారమిద్దీ కౌత్రున దానియొక్క ఘనత భావనాశక్తిచే సూహ్యంబు. అంత్యోపయుక్తి హేచ్చుట యన గిరాశి హేచ్చుట యనుట. అనఁగా మనకు దానియందలి సూదరము వృద్ధిగొంది నందున దాని యంత్యభాగము యొక్కయు ప్రయోజనము విస్తారము గొంచెననుట. అంత్యప్రయోజనము విస్తరించు విధంబులు రెండు.

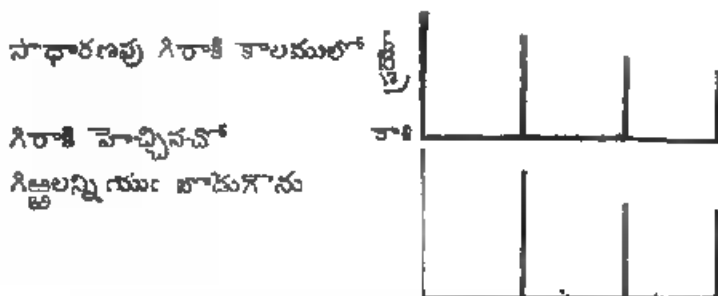
(౧) గిరాశి— (అనఁగా మనకు వస్తువునందలి యభిరుచి) నిలుకడగ నుండఁగా వస్తువుయొక్క రాశి తగ్గినది;—

7-వ పటము.

ఇట్లు రెండవపటమున మూడవ గిట్టయే యంత్యప్రయోజనము నూచించును. ఉదా॥ పంటలు చెడనేని ధాన్యపు వెల హెచ్చుట.

(౨) రాశియట్లేయుండి గిరాకి హెచ్చుటచేత. అనగా నాదరము వృద్ధియగుటచేత. ౩వ పటము.

ఉదా॥ పెండ్లికాలములను వైత్రవైశాఖ మాసములలోను బట్టల ధరలు హెచ్చుట.

వాంఛాపూరితి ననుగుణమగురాశి యెక్కువ కాదు గాను గిరాకి యట్టులేయున్న, చాని యంత్యప్రయోజనమును, విలువయు క్షీణితమొందవచ్చును. రాశిశుక్లపక్షము నవలంబించిన మూల్యము కృష్ణపక్షములోఁ జేరును. కొరికకు మీతినరానులన్న విలువ యస్తమితమగును. అంత్యోపయుక్తితోఁ గూడిన పదార్థములకెల్ల నమస్తోవయుక్తి యున్నను నమస్తోపయుక్తితోఁ గూడిన పానికెల్ల సంత్యోపయుక్తి యున్నదను నిశ్చయము లేదు.

ప్రతి బేరమునందును - అనగా వినియోగ క్రియానమము మున-వారుగు విధముల యంత్యప్రయోజనముల సరిపాల్చి చూడటసిద్ధము. ఇదా! ఆవునకుమాటు ఎద్దును గొన నుద్యమముండెనేని :—

అమ్మవారియోచన :—(౧) నాకిన్ని యెద్దులున్నవి. ఈయొక యెద్దుచే నీ రాశింబట్టి నాకుండు ప్రయోజనమేమి? (౨) వాయూవుల సంఖ్యగింత. కావున నీ యావుంగొనుటచే లభించు ప్రయోజనాధిక్యం బెంత?

గొనువారియోచన :—(౧) నాకిన్ని యావులున్నవి. ఆరాశింబట్టి యాయావుచే గలుగు ప్రకర్ష మెంత? (౨) నా యెద్దుల సంఖ్య యిమాత్రము. ఈ కొత్తయెద్దు లభించునేని యేమాత్రము ప్రయోజనాధిక్య ములవకును?

విని మయమెప్పుడు జరుగుననగా, ప్రతివానికిని ఇచ్చునట్లు తునకైనఁ గొనునట్లు వొక్కింత యంత్యప్రయోజనము సధికముగాఁ గలదియైన. లేనిచో బేరసారములేల? చేతనుండు దానికన్న నెక్కువ ప్రయోజనకారిగాకున్న నితరవస్తువుతో

నేమిపని? కావున వినిమయములలో నుభయ కర్ములును ప్రయోజనాధీశ్యముం టిదేసి కృతార్థులౌదురు. ఉభయములు లబ్ధిలాభులాట యనిత్యమేని వర్తకములు వ్యాపించియుండునా?

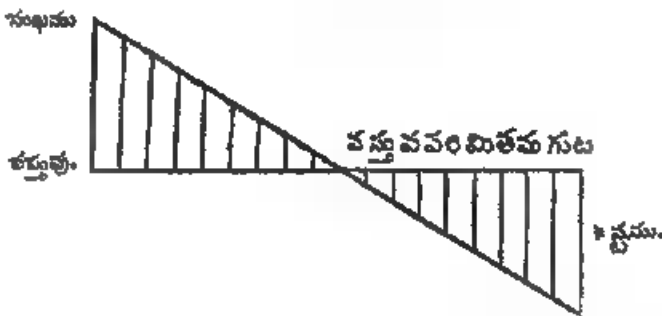
అంతోష్యవయుక్తి లేని పదార్థములకై యెవ్వఁడును భాటు పడఁడు. అంతోష్యవయుక్తి లేని వనఁగా మితమునకు మించిన రానుటున్న వియనియు నద్దానంతేసి వానియందు మమత లేదనియు భావము. ఇప్టము లేనిచో నెవఁడైన శ్రమ పుచ్చుకొనునా? మత్యు సచ్చాపూర్తికి వలయు టండము టుండఁగా వానినెక్కువచేయుట శెట్టిమూఁఁడు నుద్యమింపఁడు. కావున వాంఛలకును శ్రమమునకును యిస్సర సంబంధము గలదు. దీని విధంబు స్పష్టముగఁ జెలియఁజేయుదము.

వాంఛలకు యత్నములకు నుండు పరస్పరత.

(1) అమానుషశక్తిచేఁగాని సాధింపరాని యుక్త్యోగముల నెట్టివాఁడు నాసింపఁడు. హనుముతునివఁడఁ గొండలు మోయుఁ గలిగినంత బలము రావలయునని పిచ్చివాఁడు తప్పఁ దదితఁడు నెవఁడైన సాముఁజేయఁ బూనునా? వ్యత్ర లోకము లోనిట్లు గట్టికొని ఘనీంప నెవఁ డపేక్షించును? కావున మన కసాధ్యములని స్పష్టముగఁ జెలిసిన వానియందు సాపేక్షులు మెన్నటికిని గాము. సాధ్యములని నమ్మినవానియందే వసూరుకు శుభుడు కాముకుం డగును.

(2) నీటియు క్రమ దుఃఖభావనము. వస్తువులు స్వభావముగ నేర్పడును నుపయోగము. వస్త్రాధిక్యము వీనుకూర పమకూర ముఖము హింసలే తెందును ఈవ్యాయమును బటములో కూర్చించిన దెల్పబడును.

9-వ పటము.

రాశి యెక్కువయగు కొలది వాంఛానుభూతులు లెక్కువ అగును. తుద కపరిమితమగును కష్టమేయును. కష్ట నూరం భించిన వెనుక నిది నుభమువలె దగ్గుటలేదు. నుటి సదా, కారణమైనవస్తువు వృద్ధియగునట్లెల్ల, నిదియు నెక్కువ యగుచు వచ్చును. ఈవిషయమే మునుపు నీటి సామ్యములే బోధించి యిది. (1-వ పటముచూడఁడు) లొలిగ్గుక్క యుదాహరణ దాము. క్రాగను ప్రదానం అభిరుచి లాభువంతు నెందునను. కొంతవడికి నుభముగాని కష్టముగాని లేని సుఖస్థితి ప్రాప్తించును. ఇంకను మరిలేక క్రాగినచో గష్టమూరింభించును.

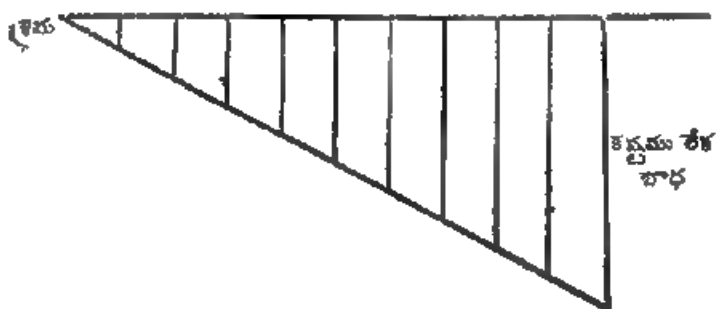
బలాత్కారముగ విరువక నోట నీటించాసిన నా హింస చెప్పు వలవిగాదు.

ఈవిషయమునే బోధించు నొక కథగలదు. వేనవికాలమున నొక శాటసారి యొక యెడారిలో బ్రయాణము చేయుచుండెను. పాపమండనేడిమిచే నెంతయు దహించి దాహాతుడై యాపాంథుడు చుట్టప్రక్కల నీ రెవ్వోటను గానక “యెచట నైన నింత త్రావనీను చిక్కునా దేవుడా?” యని చింతించుచు బ్రయాణము సేయుచుండఁ గొంతకాలమున కతనినంటి మార్గస్థుఁడొకఁడెదురయ్యె. వానింజూచి యితఁడు నోరెండిపోవ ‘అయ్యా! ఇట్లే వచ్చితివికదా! త్రోవలో నెక్కడైన నీరున్నదా?’ అని యడిగెను. అందున కతఁడు ‘గుమారిచటికి బద్ధపుదూరమున నొక బావి యున్నది. అందు మొదటి భాగముననుండు నీరు ద్రావిన నమృతతుల్యముగ నుండును. రెండవభాగమున కొంచె ముప్పుగా నుండును. మూడవచోట నింకను తొరము. నాలవ యెడ నీరునోటఁబోయి సాధ్యము గాదు.” అని చెప్పి తనత్రోవఁబట్టి వెడలిపోయెను. అదివిని యితఁ డిడేమి యింద్రజాలమా యని చింతించుచు నతివేగమున ముందు పయనముఁ జేయ నా పాంథుడు చెప్పినట్లే బావి యొకటి కనులారఁగానవచ్చెను. అపధికుఁ డా బావిలో నొక యెడఁదిగి కరువుదీర నీరు ద్రావ నని యట్లే యుతిమధురములుగ నుండె. దాహముదీరిన విదప కతని మాట పరీక్షింప నెంచి

ఋంకొకచోఁ ద్రావిన నవియంత మధురములుగ నుండలేదు. మూఁడవదిక్కున త్రావఁబోయి మునుపటికిన్న మిగుల నుప్పుగ నుంటచే యెల్లెట్లో కష్టపడి త్రాగెను. నాలవచోట నీరు నోటబోసికొని నాలుకయంతయుఁ జలిపొవునట్లైన 'నాతఁడు చెప్పినదే నిజము. ఇందేమియో యఁగ్గియున్న' దని తలచి త్రాగలేక యుమిసి తనత్రోవను బోయెనట ! ఇందుగలయఁగ్గిని మాచదువరు లిదివఱకే గ్రహించి యుందురు.

శ్రమ భాధాకరంబు. శ్రమ హెచ్చుపర్యంతము బాధ యు బ్రబలించును. కుఖంబుఁబోలె య్యవృద్ధుల కిది పాత్రంబు గాదు. ఇందులకు నివర్యమగు పట్టుము.

10-వ పటము.

కావున నేడేని పనికి బూనుకొంటిమేని 'కాలక్రమేణ శ్రమచే గట్లు క్షేకంబు హెచ్చి యాయుద్యమము వందలి యుల్సాహము వంత మొందించును.

(3) 'కష్టఫల' యనుపాశ్చర్యవశారంబుగ యత్నమునకు
యగు కొలది ఫలమునకు అధికముగలభించును. ఇట్లే బుడమ
ప్రయత్నము ప్రయాసమునకు లేకయే ఫలము లబ్ధి నేని యెల్లరు
నన్ని వస్తువులును కావలయునని కోరుదురు. తలచిన మా
త్రాన వలచినది పమకూరునేని ఆశలకు పంతముండదు. గురు
వుల నాశ్రయించుట శ్రేయములకోర్చుట అవధానబుద్ధితో వర్తిం
చుట యను నిరోధమును తీనినాడు సర్వప్రజలును పండి
తోత్తములుగా నుండుదమని కాంక్షింపరా! అట్లేలకాంక్షింప
రన, నిన్ని యిహములం బడవలయుఁ గదా యను భీతిచతనే
చూచుడు. ఆశల బంధించుటకు వేదాంతమునైన స్మృతియే
ప్రబలపాశము.

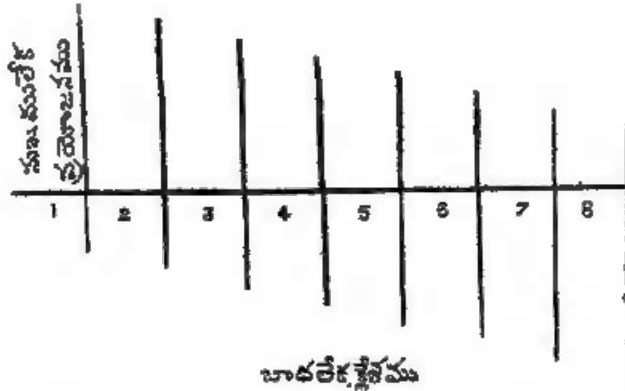
(4) కార్యారంభమున ఫలంబు స్వల్పంబుగ నుండుఁగాన
చానియందు మనకుఁ బ్రీతి యధికముగ నుండును. అందుచే
ప్రయాసయు ప్రయాసగఁ దోచదు. అనురక్తి లేనివానికిఁ
గొంతెపాటి ప్రయాసమును ఘనముగఁ దోచును. కామాతు
రునకుఁ గష్టంబులు గష్టంబులుగఁ గానఁబడవు. వాఁడెట్టిగోడల
నైనను దుముకుటకు వెనుదీయఁడు. ఏకార్యమందైన నానంద
గొంటిమేని చానివలనఁ గలుగు దేహమనఁ పీడనంబులు బుద్ధికిం
దట్టపు. అడలిచే నాకులుండైన వానికి గోడదును. తోటలోగ్గ
ప్రవేశించి చెట్లెక్కి పండ్లు గోయుట యశ్రమమైన కృత్యముగా
గనుకుండును. ఈకార్యమునే సంతర్పణచే దృష్టమైన నేమన

వానిం శేయమున్న “అయ్యో! ఇట్టికార్యము నాచేత నవునా” యని యూహకంపమును, అవశ్యకము అసాధ్యమన గాదు. అనావశ్యకమని తోచిన యెడల నులభ సాధ్యంబును అసాధ్యమనును.

(రీ) వాంఛయుఁ దత్పరిపూరణార్థమైన యత్నమును శమించుటకు మూఁడుకారణములు 'గలవు. ఇవిమూఁడును ఏకకాలమునఁ బ్రవర్తిల్లుటయేకాక పరస్పరనిర్ధారితములు నయి యున్నవి. ఈకారణము లెవ్వియన—ప్రతిత్నముఁ జేయఁజేయి బాధతోఁ బాటు ఫలమును అతిశయించుటచే ననురాగము దీనితకువచ్చి తుదకు బాత్తుగ నశించిపోవుట. అనురాగము క్షీణమాకొలది కష్టము తిక్కవగానున్నను ఎక్కువగాఁ దోచి తుదకు విహింపరాని దగుట. బాధయెక్కువయగుటచే ఫలముమోడి మమత కృశించుటయు ననునవి పరస్పర నిర్ధారితము లంటివి. అనఁగా వాంఛచే శ్రమయు శ్రమచే వాంఛయు నిర్ణీతము లనుట. ఈవిషయమునే నిదర్శనపూర్వకంబుగఁ దెల్లం బొనర్తము. కోడికి గ్రుడ్డును, గ్రుడ్డునకుఁ గోడియు ఆధారభూతము లనుట సర్వవేద్యము. వాంఛ పొచ్చిన శ్రమ తగ్గిన ట్లుండును. శ్రమపొచ్చిన వాంఛకృశించును. వాంఛ యంతయెక్కుడుగ నుండునో యంత యెక్కువ శ్రమచేయి నుద్యక్తుల మగుదుము. యెన్నడు ఎట్టి శ్రమచేతను సాధింపరాని వస్తువులం జాళగొనుట యసంభవము. అందరాని పండ్ల కట్టులు సాదుట వరుసకునైన జ

గుణంబుగాదు. ఒక్కత్రమ యెక్కువైననే యాశ తగ్గుననగా దానితోడ ఫలంబును అతిశయించిన నాప యింకను ద్వారలో వంత యొందకుండునా! ఆశతోడ పూనికయు వస్తమించును. దీనిని విశదీకరించు పటంబు.

11-వ పటము.

(శ్రమమును : ఫలమును, ఇవియభాక్రమముగ వర్ధిల్లునవి యనిభావించునది.)

పటమున 1, 2, 3 అను భాగములు బుక్కొక్కటి యొక్కొక్క గంటసేపు పనిని సూచించు ననుకొండము. రెండు గంటలు పనిచేసిన ఫలము రెండింతలగుండు. మూడు గంటలకు మూడింతలు. ఇట్లే అన్ని భాగములకును అని గ్రహించునది. రెండును నమముగ వృద్ధి జెందుగాన యతాక్రమాస్వయము గలవని యెఱుఁగునది.

ఒక గంట ప్రాద్దు కట్టించిన విమ్మట నొకింత ఫల ముబ్బును. అప్పుటికి బాధ యంతగఁ దోవదు. ఏలయున ఫలము నందలి ప్రయోజనబుద్ధి (అనఁగా ముఖము) అధికముగా నుండును.

కాలక్రమేణ వస్తువు జాస్తి కానుగాను దాని యంత్య ప్రయోజనము తఱుగుచు వచ్చును. బాధయెక్కువ యగును. ఈవిషయమునే బాధయెక్కువ యాననియు నాకారణమున వస్తువునం దాన క్తి తగ్గుననియుఁ జెప్పవచ్చును. అనఁగా విరక్తి యే అన క్తి వదలుటకుఁ గారణమనియు ప్రయాసమునలని వేదనయు విత్తినిబుట్టించు కారణములలో మొట్టియనియుఁ దెలియఁ దగినది.

నాలుగుగంటలగుసరికి ముఖముఃఖములు సమానము లాను. ఇంక నెక్కువకాలము పాటుపడియెనేని మితమునకు మీఱినంతి సిద్ధిసమకూరుఁగాన అభిరుచి కొద్దియౌను. శ్రమ (క్లేశము)యు క్తప్రయోజనము లభించునను నానలేని దుర్భర మగును. కావున నాలుగుగంటల కన్న నిట్టిస్థితిలో నెఱుకగల వాడు పనిజేయఁడు.

మూల్యము అంత్యప్రయోజనముతో నుబంధించినది. అంత్యప్రయోజనము ఫలరాశి సమగమించి యుండును. రాశి వాంఛాశ్రమలచే నిర్ణయింపఁ బడును. వాంఛాశ్రమములును అన్యోన్యసంబంధము కలదిగా నున్నవి. కావున మూల్యము,

రాశి, భవయుక్తి, శ్రమ, యను నీనాల్గును పరస్పరాధారము లనియు వన్యోన్య నిర్ణీతము లనియు నెఱుఁగునది. అర్థంబను ప్రాప్తియందుండు పిరులు ఈనాలుగు.

రాశి ననుసరించి మూల్యమేర్పడుననుట స్పష్టమేయిని నను మూల్యముచే రాశి నిర్ణయింపఁ బడునని పైన కూచనగ దెలిపితిరిగదా ! ఇదియెట్లు? అని ప్రశ్నింతురేమో. వినుండు. వెలయధికమయినచో నెక్కువగ నుత్పత్తి చేయుటకు కర్షకరులు కడంగుదురు గాదె ! రూపాయకు నాలుగు పుట్లు అమ్ము కాలములో నూలుపుట్టు పండించువాడు రూపాయకు రెండు పుట్లు వెలయగునని ముందుగాఁ దెలిసికొన్న వాడైన సింకను ఎక్కువ పుట్లు ప్రాప్తించుచేసి అధికలాభము వడయఁ బ్రయత్నింపఁదా ? కావున రాశియు మూల్యమును అన్యోన్య నిర్ణీతము లనుట స్ఫుటంబు.

రాశి, ప్రయోజనము, మూల్యము, శ్రమ ఇవి పరస్పరాశ్రయములు.

రాశి, మూల్యము, ప్రయోజనము, శ్రమ అను నీనాల్గును భిన్నములైగను ఒండొంటితో నేకీభవించినవై పరస్పర కార్యకారణ భావమును వహించి గుఱుండుననుట యీ శాస్త్రంబున నాద్యమైన న్యాయ్యంబు.

‘ఒక్కనిదర్శనముం జూచి యీ విషయ మింతటితో నిప్పుటికి జాలింతము. అక్కలిచే నొచ్చినవాఁడొకఁడు ఫలములుఁ గోసి దినుట కారంభింపుడు తొలుత నాస్వాదించిన ఫలంబులు